МІСІОНАР

СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ
5-6'1992

РІК ЗАСНУВАННЯ
1897

О, Серце, що так дуже полюбило людей...

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ЧЛЕНІВ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ.

О, божественне Серце Ісуса! У злуці з тим наміренням, з яким Ти на землі віддавав славу Богові і тепер щоденно віддаєш в Пресвятій Тайні Євхаристії, жертвую Тобі через Непорочне Серце Пречистої Діви Марії всі свої молитви, справи, слова, думки й терпіння нинішнього дня у винагороду за всі зневаги, образи і кривди завдані Тобі.

Жертвую їх особливо за святішого Отця Папу римського, за святу Церкву, за навернення грішників і у всіх намірениях Апостольства Молитви, призначених на цей місяць і на сьогоднішній день.

Пресвяте Серце Ісуса і Марії, спомагайте св. Церкву і Україну!

Святий Йосифе Покровителю і Заступниче приятелів Ісусового Серця, моли Бога за нас.

Святий Архангеле Михаїле, св. Миколає, св. Володимире, св. Йосафате, Заступники України, моліть Бога за нас.

НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ВЕРЕСЕНЬ

Загальне: За всіх тих, хто є жертвами СНІД та їхні родини.

Страшна хвороба XX століття - Синдром Набутого Імунно-Дефіциту (СНІД), популярно в народі названа "Божий бич", немилосердно пожирає все нові й нові жертви. Щороку в Європі помирає багато людей, чимало осіб стало за останні роки носіями цієї небезпечної хвороби. Як згальмувати поширення СНІД? Що робити, щоб зупинити цю жахливу хворобу? Людство старається знайти шляхи виходу з лабіринту цього страшного "Божого бича": проходять конгреси і симпозіуми присвячені СНІД, ведуться розробки глобальних програм боротьби із цією страшною хворобою, виготовляються проекти медичних заходів, вкладаються великі суми грошей у цю справу...

Свята Католицька Церква, даючи моральну оцінку цьому жахливому загальнолюдському лихові, ніколи не перестає повторювати слова Христа: "Блаженні чисті серцем..." (Мт. 5, 8.), бо Ісус Христос каже: "Із серця бо

(Закінчення на 5 стор.)

МІСІОНАР
Пресвятого
Ісусового Серця

о. Діонісій Ляхович, ЧСВВ

ШЛЯХИ ПІЗНАННЯ БОГА

У Символі нашої віри ми визнаємо на самому початку: "Вірую в єдиного Бога, Отця-вседержителя..." Ця віра в Бога не є тільки порожніми словами, але вона засягає цілість життя людини: волю, розум, серце. За цю віру і сильне життєве переконання багато людей посвідчило своїм життям. Не потрібно шукати далеко в історії таких прикладів, вони ще дуже свіжі в нашій сучасній українській історії. Стільки наших братів і сестер посвідчили своєю кров'ю і життям, що вірують у Бога. За Віру в Бога пішли на муки, на вигнання, на смерть. Краще смерть, ніж відречення від Бога. Це свідоцтво віри в Бога випливає з сильного життєвого переконання.

Віра походить від Бога. Бог промовляє, людина слухає, людина розуміє... Бог промовляє... Він своїм словом створив світ і все, що в ньому... Він своїм словом створив людину... В кожному створінні він залишив своє слово, ім'я, славу, мудрість, велич і красу. Потрібно тільки людині відкрити свої вуха і почути, відкрити свої очі і побачити, відкрити двері розуму й розуміти, пошукувати Бога у всіх його справах. Від світу й людини нашим розумом можна дійти до пізнання Бога. Нашим розумом можемо пошукувати Бога.

Це розуміння і цей пошук Бога залежать від волі й свободи людини. Якщо схочемо його шукати - то знайдемо; якщо хочемо його пізнати - то пізнаємо. Пізнання Бога остаточно залежить від свободи людини. Людина може актом своєї свободи і заперечити Бога, і ніякі докази їй не поможуть.

На жаль, багато сучасників не розуміють або й відкидають віру, пізнання й пошук за Богом... То в імені науки, можна було заперечувати Бога, інші твердять, що людина не може пізнати чи нічого сказати про Бога; ще інші ставлять людину на місце Бога, нібито Бог заперечував свободу людини. Багато сучасників не можуть поєднати лихо, терпіння невинних з існуванням доброго Бога... Ми стверджуємо, що Бога Живого заперечити неможливо... Заперечити існування Бога - це означає: остаточно заперечити існування світу й людини.

Ми можемо шукати причини цього заперечення Всевишнього, і ця причина може бути, як говорить II Ватиканський Собор, в самих віруючих, "наскільки вони, радше затемнюють, як появляють правдиве обличчя Бога і релігії: занедбанням релігійного виховання, або фальшивим викладом учення, або також недолікам свого релігійного, морального і соціяльного життя". (Церква в Світі, 19). В нашій ситуації такою причиною байдужості до релігійних справ і до атеїзму сьогодні можуть стати міжконфесійні конфлікти, наша незносність, брак у нас прощення.

Помимо тих причин зі сторони віруючих і самого осудження атеїзму (ЦС 21) Церква старається знайти причини заперечення Бога, і, люблячи всіх людей, також і атеїстів, закликає всіх до поважного й глибшого досліджування...(ЦС 21).

Бога неможливо заперечити, бо Він - це саме Буття. Якби не було Бога, не було б світу, не було б людини. Сутність Бога - Буття. Бог говорить Мойсеєві: "Я є той, хто є". "Я - є - це моє ім'я" (пор. Бут. 3, 13-14). Все, що існує, від мікрокосмосу до макрокосмосу, від видимого до невидимого, бере участь у Божому Бутті. Заперечення Бога - це найглибша фальш, до якої може дійти людина.

Боже ім'я, його слово, мудрість, слава, краса, життя, любов існує в атомі, в мінералі, в рослині, в тварині, а зокрема, в людині, що є його образом і подобою. Про Бога нам говорить квітка на полі, щебетання пташини, шум вітру, велич небозводу... "Бог дає усім життя, дихання і все... У ньому бо живемо, рухаємося й існуєм... бо ми з його роду" (пор. Ді 17,25-28). А Св. Апостол Павло: "Вічна сила Божа і його божество після створення світу, і роздумуванням над творами, стає видимим, об'явленим" (Рим 1,18-20). Тому ми не маємо виправдання, що не пізнали Бога. Якщо ми не пізнали, ми грішимо проти себе самих, проти світу і проти Господа.

Якщо ми хочемо пізнати Бога, тоді погляньмо на порядок, гармонію, красу світу, досконалість природних законів і дійдемо того, хто є творцем цього всього.

Якщо ми хочемо пізнати Бога тоді, коли досліджуємо чи добуваємо енергію і силу з матерії, дійдемо до Джерела енергії і сили.

Якщо ми хочемо пізнати Бога, тоді побачимо, що добро і правда в цьому світі беруть участь у Правді як такій, в Добрі як такім.

До пізнання Бога дійшли всі племена світу. Чи їхнє спостереження було б дійсно марним? Чи пізнання Бога містиків є тільки великою оманою? Ці всі спроби філософів і богословів були даремні?

Сам наш розум вимагає існування Бога, сама справедливість цього вимагає... Мусить бути якась справедливість для покривджених, потоптаних у їхній найелементарнішій гідності. Цієї справедливості вони не зазнали від людей, то мусить бути Суддя, що віддасть кожному за його вчинки.

Все, що існує, є можливим шляхом до пізнання Бога... треба тільки хотіти пізнати Бога.

Бог виявляється у всіх створіннях. У красі троянди, хоч він - не троянда. Він безмежно більший, як троянда. Він об'являється у співі пташини, хоч він безмежно більший від неї. Бог виявляється у макрокосмосі, але він повністю інший. Його ім'я понад усяке ім'я (пор. Еф 1,21). Він - безмежне Буття, нескінчення Життя, невичерпна Сила, Доброта, Краса, Правда.

Хто хоче пізнати Бога, пізнає Його також і в людині.

Хто бажає пізнати Бога, знайде Його в собі, бо кожна людина - храм св. Духа, Божий образ і подоба. Внутрі людини криється Боже таїнство. Потрібно тільки відкритись для нього. Не бути запертими у своєму знанні.

Хто бажає пізнати Бога, відкриє його в обличчі свого ближнього. Якщо ми пізнаємо Бога в обличчі, в очах іншої людини, то не будемо перед нею байдужими. Але якщо людина буде сумна, - ми її потішимо; якщо голодна - нагодуємо; якщо спрагла - напоємо; якщо у в'язниці - відвідаємо її. Пізнання Бога визволяє людину, підносить її гідність, рятує її, дає їй життя.

Якщо людина схоче пошукувати Бога - знайде Його! Якщо людина хоче пізнати Бога - розпізнає Його!

Якщо пошукує Бога - знайде його, бо Бог раніше пошукував за людиною. Він стукає до дверей розуму людини і до її серця. Якщо людина шукає Бога - зустрінеться з Ним, бо Бог також за нею пошукує... пошукує тих, що загинули. І велика радість у небі, як знайдеться, розпізнається, зустрінеться людина з Богом.

Є різні шляхи до Бога. Стільки є шляхів, скільки є істот. Різні є шляхи від видимого до невидимого, від земного - до небесного...

Людина, щоб пізнати Бога, не може бути нечуйною, недбалою, байдужою, лінивою, замкненою в собі... Заперечення Бога, - це лінивство, байдужість, нечуйність людини. Має розум і не розуміє, має волю, і не бажає...; має вуха, і не чує...; має очі, і не бачить...

Людині необхідно зобов'язати свою свободу і хотіти, зобов'язати свій розум і пізнавати...

Атеїзм - це не природне явище; це заперечення світу і людини... Мудрі, які не розуміють, вчені, які не знають, бо не хочуть знати. Тут сповняються слова Ісуса Христа: "Я прославляю тебе, Отче, Господи неба й землі, що ти затаїв це від мудрих та розумних і що відкрив це немовляткам. Так, Отче: бо так тобі було до вподоби".

НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ВЕРЕСЕНЬ

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

походять лихі думки, убивства, перелюби, розпуста, крадежі, лживе свідчення, богохульства." (Мт. 15, 18.) Чистота серця, згідно науки Христа, - це моральна чистота думки, бажання, слова та вчинку. Тому, щоб пригальмувати цю страшну хворобу наших часів, треба старатися про чистоту серця.

А як відноситися до тих, хто вже став жертвою цього лиха?

Не можемо вважати цих нещасних повністю виключеними із суспільства, не маємо морального права сепаруватися від них, чи їх сторонитися, не можемо осуджувати їхні вчинки. Хворі на СНІД очікують від нас розуміння, співчуття та християнського милосердя; вони чекають і не тільки наших молитов, але й реальної допомоги. Відкриймо наше серце на їхнє горе та подаймо нашу руку цим терплячим, пам'ятаючи слова Христа: "Блаженні милосердні, бо вони зазнають милосердя." (Мт. 5, 7.)

Місійне: Щоб лікарі, які є покликані стояти на охороні людського життя, завжди були перейняті цією ідеєю та благородно і жертвенно посвячувались на служіння ближнім.

Наше: За Боже благословення дітей, які розпочинають шкільний рік, за їх духовно-моральний розвиток.

о. Василь Дрібненький, ЧСВВ

ІСУС ХРИСТОС - НАШ ГОСПОДЬ БОГ І СПАСИТЕЛЬ

Предвічний Отчий задум спасіння людського роду здійснюється повсякчас через Ісуса (Арамейське ім'я - означає Спасаючий Бог) Христа (ім'я грецького походження - означає Постановлений, Помазаний, Месія).

Св. Євангелист Іван уводить нас у це незглибиме таїнство, представляючи Ісуса Христа ось так:

Споконвіку було Слово,
і з Богом було Слово,
і Слово було Бог.
З Богом було Слово споконвіку.
Ним повстало все...
У ньому було життя,
і життя було світло людей.
Світло світить у темряві,
і не подолала його темрява...
І слово стало тілом
і оселилося між нами,
і ми бачили його славу
- славу Єдинородного від Отця,
повного благодаті та істини...
З його повноти ми всі прийняли
- благодать за благодатю. *(Іван 1:14,16)*

У Євангелію Христос у приступний спосіб зображає себе й свою Божу Місію спасіння поняттям доброго пастиря:

"Я прийшов, щоб мали життя і мали його у повноті. Я - добрий Пастир. Добрий пастир життя своє дає за овець. Я - добрий пастир і знаю моїх, і мої мене знають... Я життя моє кладу за мої вівці. Ще й інші вівці маю, що не з цієї кошари; і їх мушу привести; вони почують мій голос і буде одне стадо й один пастир. Тому Отець мене любить, бо я кладу моє життя, щоб знову його взяти. Ніхто не бере його від мене, я сам від себе кладу його. Владу маю його покласти і владу маю його назад взяти.

Вівці мої голосу мого слухають, і я їх знаю; вони йдуть слідом за мною, і я даю їм життя вічне..." (Іван. 10:7-18, 27)

Уся душпастирська діяльність у Церкві має свою основу й мотив у цьому душпастирстві Ісуса Христа. Це ясно висловлює перший вселенський пастир Св. Петро в своєму Першому Посланні ось так: "Тож пресвітерів з-поміж вас заклинаю, я сам теж пресвітер і свідок Христових страждань і співучасник слави, що має об'явитися: пасіть довірене вам Боже стадо, доглядаючи за ним не примусово, але доброхіть, по-Божому; не ради поганої користі, але з доброго серця; і не як пануючі, але взором будьте для стада. І як явиться Архипастир, отримаєте нев'янучий вінець слави". (5:1-4)

Вся сила й успішність цього душпастирства в Церкві міститься передусім у цих двох головних діяннях: а) Євангелізація - проповідування Божого слова (Вони почують мій голос... Вівці мої голосу мого слухають). б) Повсякчасне приношення Євхаристійної Жертви (Життя моє кладу за вівці).

Надзвичайний характер постаті Христа, як Спасителя, маємо теж у цих його авторитетних оповіщеннях:

"Я - світло світу. Хто йде за мною, не буде в темряві блукати, а буде мати світло життя". (Іван. 8:12)

"Я - дорога, правда й життя. Ніхто не приходить до Отця, як тільки через мене". (Іван 14:7)

"Я - хліб життя... Це - хліб, що з неба сходить, щоб той, хто його їстиме, не вмер. Я - хліб живий, що зійшов з неба. Коли хто їстиме цей хліб, житиме повіки... І хліб, що його я дам, то моє тіло за життя світу". (Іван 6:47-51)

"Я - воскресіння і життя. Хто в мене вірує, навіть коли вмре - житиме. Кожен, хто живе й вірує в мене, не помре повіки". (Іван 11:25-26)

На жаль, цього Таїнства Христа Спасителя не збагнули старозавітні фарисеї. Докладніше кажучи, вони навіть не хотіли цього Таїнства зрозуміти. Закаменілі в своєрідній зарозумілості, гордості й самоопрадванні, вони вперто вважали себе поза й понад категорією грішнього людського роду. Основуючи своє оправдання на точнім збереженні Мойсеєвого закону (Тора), цебто на спроможності оправдати себе перед Богом власними ділами, вони не тільки зігнорували Христа і його спасаючу Місію, але зненавиділи Спасителя до тієї міри, що стали знаряддям його страждань і смерті на хресті.

Умираючи, Христос за них молився: "Отче, прости їм, бо не знають, що чинять". (Лука 23:34)

Таїнство спасіння світу через Ісуса Христа є переважно Божим, а не людським діянням. Ця дія починається, але ніяк не кінчиться, стражданнями й хресною смертю Ісуса Христа, неначе викупом людського роду з гріховної неволі. Це лише перша стадія.

Божий Син здійснює відвічний спасаючий задум і волю Небесного Отця, беручи на себе нашу людську природу, стаючись учасником людської природи й недолі з усіма недоліками та наслідками гріха, так душевними як і фізичними терпіннями, а навіть смертю. "Він, бувши в Божій природі, не вважав за непорушний привілей свою рівність із Богом, але зовсім зменшив себе самого, прийнявши вигляд слуги й ставши подібним до людини. Подобою явившись як людина, він понизив себе, ставши слухняним аж до смерти, і то смерти хресної. Тому Бог його вознісвисоко і дав йому ім'я, що над усяке ім'я, щоб перед іменем Ісуса всяке коліно приклонялося на небі, на землі й під землею, і щоб усякий язик визнав, що Ісус Христос - Господь, на славу Бога Отця". (до Фил. 2:6-8)

Оцим здійснюється пророцтво про прихід Еммануїла (Ісая 7:14). Це таїнственне ім'я по нашому значить "З нами Бог".

Таїнство нашого спасіння по предвічному задумі Небесного Отця починається приниженням Божого Сина до нашого людського й гріхом прибитого рівня, а завершується Христовим Світлим Воскресінням та, по Зісланні Всесвятого Духа, нашим піднесенням до висоти й рівня Божого синівства й участі в Божій природі, "щоб, як Христос воскрес із мертвих славою Отця, ми теж жили новим життям". (до Рим. 6:4).

АПОСТОЛЬСТВО МОЛИТВИ

Це релігійне братство, - гурток ревних і побожних людей, які не вдовольняються поверховним сповненням релігійних обов'язків, прагнуть до вищого, досконалішого духовного життя, які серйозно сприйняли скаргу Ісуса Христа: "Це Серце, що так дуже полюбило людей, а тепер від них зазнає хіба чорну невдячність"...

Апостоли Молитви, - це новітні апостоли Христової любови. Це покликані й вибрані душі.

Апостол, - це грецьке слово, а означає те саме, що латинське місіонар, тобто посланець. Вони послані до своєї родини, села, міста, народу. Окремі посланці Христові в цей світ: "Ідіть і говоріть, усім, що Бог - Любов".

Молитви: головне діло тих апостолів - молитва.

До них, якоюсь мірою, стосуються слова Христа Господа: "Я вас вибрав і призначив, щоб ви молилися й просили в моє ім'я і щоб плід принесли" (Ів 15,16).

Мета: Кожний комітет, чи якась спільнота, або кружок має свою окрему мету, яку мають спільно виконати, тож мета цього братства: молитвою й жертвою допомагати Ісусові спасати душі.

Які засоби вони мають вживати, щоб осягнути свою ціль спасіння душ та самоосвячення?

1). Зібрання всіх членів. Бодай раз у місяць зійтися на збори і спільно помолитися та послухати намірення за що мають молитися даного місяця. Ці сходини дуже важна справа, вони втримують апостольську ревність та поглиблюють релігійний світогляд. Так перші християни сходилися на читання св. Письма молитву, та головно на "ламання хліба" - Причастя. А головне діло на сходинах *апостолувати молитвою,* - спільно молитися, також обговорювати всякі справи, пов'язані з душпастирством та релігійним життям і планування християнської доброчинності. Кожний член Апостольсьва молитви повинен проказувати щонайменше "Отче наш... і 10 Богородице Діво та Слава Отцю й Сину й Святому Духу" і пожертвування себе: Божественне Серце Ісуса... Певно що це найменша доза й кожен ревний член буде більше й ревно молитися.

2). Винагороджаюче св. Причастя, зокрема у перші П'ятниці, або в Першу Неділю. Святі Години, Молебні, Адорації св. Таїн та завжди й за все дякувати Богові за дар життя, любов і ласки.

3). Врочисто святкувати свята в яких особливіше виявлена любов Божа і Чоловіколюбство Христа Господа: Пресвятої Євхаристії, Серця Христового та Царя Христа.

Головна чеснота Апостолів молитви: ДОВІР'Я.

Набожність до Пресв. Євхаристії доводить до того, що все життя вірних скеровується до досконалої участи в св. Літургії - все більше підсилювана набожністю до Пресвятого Серця Христового, тим, що все більше пізнають і наслідують любов Божественного Спасителя, який полюбив до кінця своїх, що є у світі" (Ів. 13,1).

Тому всі вписанічлени - за обітницею Господа: "якщо перебуватимуть у Ньому... можуть просити, що захочуть і буде їм дано" (Ів. 15,7).

о. Тарас Олійник, ЧСВВ

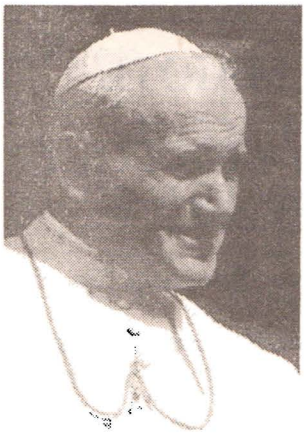

ПАПА ІВАН ПАВЛО II НАВЧАЄ...

Відвідуючи лікарню в італійському місті Кремоні (21.06.92), Вселенський Архиєрей Іван Павло II подав чудові повчання для хворих, як вони повинні приймати й переносити свої тілесні та душевні терпіння, а для лікарів прекрасні вказівки, якими вони повинні керуватися у своєму піклуванні хворими. Папа сказав: "Церква завжди вважала піклування хворими як складову частину свого місійного посланництва. Вона усвідомлює роль хворих, які не тільки є тими, до яких скерована душпастирська праця, але й головними дійовими особами і відповідальними за діло євангелізації і спасіння. Це своє завдання хворі мають виконати в лікарні. Хіба не заради хворих виникає ціла структура лікарських установ? Бо ж хворі, в своїх стражданнях, проблемах, тривогах і надіях, стали предметом конкретної організаційної лікарняної структури. Коли б переважали інші критерії, тоді вся ця система провалиться, породжуючи нелад в суспільстві. Лікарня є немов би дзеркалом спільноти; знаменним знаком стану людства і кожної людини зокрема. Коли якась людська спільнота не може, чи не хоче зрозуміти вимог людини, тоді вона втрачає свою мудрість і моральність, хоча б і добре розвинула свої організаційні структури. Отже, лікарня є природним і сильним закликом до пошанування людини, кожної людини. З лікарні несеться звістування гостинности і любови, спокою і надії, які є заохотою до подолання зневіри, песимізму, знеохоти до життя. Лікарня є перехрестям, на якому зустрічаються особи різних культурних і соціальних прошарків; вони зустрічаються для того, щоб йти назустріч тим самим проблемам. З лікарень несеться сильний заклик до всіх тих, хто опікується хворими, щоб були пошановані основні права людини, особливо її гідність. Тільки діяльна співпраця між лікарями, медичним та санітарним персоналом, родинами і адміністраторами можуть запевнити належне обслуговування хворих.

В цьому завданні християнська спільнота повинна вкласти свою частку, щоб хворі винесли духовну користь із своїх тілесних страждань. Християни мають обов'язок підтримати на дусі хворого, щоб він міг сказати із ап. Павлом: "Я радію стражданнями за вас і доповняю на моїм тілі те, чого ще бракує скорботам Христовим для його тіла, що ним є Церква" *(Кол. 1, 24)"*

"ЗА КОГО ЛЮДИ МАЮТЬ СИНА ЧОЛОВІЧОГО?"

(Мт. 16, 13-15)

Господь є між нами і ставить нам це саме запитання: "За кого люди мене вважають?"

Господи, Ісусе Христе, багато говорять про Тебе, що Ти є однією з містичних постатей, яку в четвертому чи п'ятому столітті видумав якийсь монах.

Дехто вважає, що Ти справді жив, але був дивним релігійним мрійником, який бажав вчинити світ справедливішим...

Маєш Христе й таких своїх прихильників, які визнають Тебе геніальним мислителем і симпатизують Церкві, яка вірно зберігає Твоє навчання.

Є і такі, котрі вбачають в Тобі великого революціонера, який колись, розірвавши кайдани рабства, звільнив мільйони людей з неволі, і при цьому пролляв тільки одну людську кров, - свою.

Є й такі, які говорять про Тебе, що Ти є одним із пророків, яких Бог посилав у цей світ, - як Ілля чи Єремія, а може й більшим від них...

Як бачиш, Ісусе, всі ці про Тебе думають і говорять тільки як про людину.

З другим своїм запитанням Христос звертається безпосередньо до нас: А ви за кого Мене маєте? Ви всі, які зараз мене слухаєте, за кого Мене вважаєте?

Чого питаєшся Ісусе? Хіба не чуєш, як голосно ось уже дві тисячі літ на кожній Службі Божій даємо свідчення віри молитвою "Вірую"?

Так, Христос слухає це наше визнання віри... Але не все Йому подобається...

Деякі голоси в цьому різноголоссі бринять фальшиво. Тому Він звертає свій погляд на кожного з нас і уважно дивиться на нас, на кожного зокрема...

І кожного зокрема запитує: А ти, за кого Мене маєш? Хто Я для тебе? Що ти говориш про Мене? Хто Я? Що говориш своїм словом та життям людям, з якими зустрічаєшся? Що скажеш Мені зараз у вічі, Мені, який все знає...?

Чи Я для тебе є Ісусом з Назарету, Христом?!

Я не видуманний якимось середньовічним монахом, не релігійний мрійник. Я - реаліст. За моєю наукою жило багато святих. Я не тільки геніальний мислитель чи світовий революціонер, від народження якого започаткувалось літочислення нової ери. Я не тільки найбільший з усіх пророків... Я Христос, Месія, Бог!

А тепер, що скажеш Мені? За кого маєш Сина Чоловічого...?

Оксана Гайова

З ДУМОЮ ПРО ЦЕРКВУ БОЖУ І ЦЕРКВУ УКРАЇНСЬКУ

(Закінчення. Поч у № 4)

(З листування Митрополитів Андрея Шептицького та Іларіона Огієнка)

ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВУ ІЛАРІОНОВІ АРХІЄПИСКОПОВІ ХОЛМСЬКОМУ

Ваше Високопреосвященство!

В День Св. Іларіона Великого не може минути без того, щоб я не відізвався до Вашого Високопреосвященства і не переслав моїх найщиріших побажань.

В день, а радше біля часу хіротонії Вашого Високопреосвященства, я бажав переслати свої побажання і гратуляції, але ми були відділені пропастю большевицької границі. Від хвилини заняття Львова німецькою армією я знову хотів писати, але через кордон листів не можна було посилати, отже, вижидав якоїсь нагоди до Холму, та такої не було. Тепер, здається, границя усунена, отже, пишу цей лист.

Вашому Високопреосвященству цілим серцем бажаю, щоб Ви в Холмщині, а, може, і в Україні цілій засіли на митрополичій столиці в Києві. Усі надіємося, що ця столиця буде патріархами, а може й Вселенською Церквою і Вселенським Собором піднесена до достоїнства Патріархату. А я надіюся і Вашому Високопреосвященству бажаю, щоби на Патріаршій, Київській столиці в Україні відновили віру Св. Володимира і митрополита Іларіона, віру Вселенської Церкви, віру сімох перших Вселенських Соборів. Та віра в багатьох точках доктрини зіпсута через довголітню неволю Української Церкви під неканонічною установою Петра Великого. Вона зіпсута довгими рядами богословів Синодальної Церкви, професорів у Духовних Академіях і єрархів неканонічно установлених владою московських царів. Вона зіпсута науками просто противними православній вірі. Так що організм Української Церкви зіпсутий тією довголітньою неволею і інституціями - законами, звичаями, насильством переможців, накиненими Українській Церкві. Надіюсь, що Вашому Високопреосвященству Бог дасть ту велику благодать, що зможете Українську Церкву очистити з тих усіх наук противних вірі і неканонічних, шкідливих, накинених неволею установ чи законів, а, може, передусім з тієї чисто московської нетерпимості, яка рідного брата зненавидить, коли інакше думає, з тієї тісноти і браку християнського широкого духа, яким відзначалося московське православ'я.

Але Вашому Високопреосвященству бажаю ще вищої і повнішої благодаті, бо бажаю Вам, щоб перед Всевишнім Богом стали Великим Святим, яким був Великий Іларіон, якого сьогодні пам'ять празнуємо.

Принимаючи перед хіротонією монашество і через саме посвячення Всевишньому Богові в стан Архієрея, Ваше Високопреосвященство вступили на ту дорогу і вже без сумніву бачать безконечну глибінь святости істрашну відповідальність перед судом Всевишнього Бога тих, що їх Бог по-

кликав на пастирів Свого стада. Ваше Високопреосвященство може краще, ніж я, з'ясовують Собі велич завдання Архієрея, яким без сумніву, є: життя своє віддати за своє стадо і разом з Ісусом Христом бути розп'ятим на хресті. Може, Ваше Високопреосвященство починають уже сповняти те завдання душпастиря, страшне і для самих небесних Сил безплотних. Кажу, може краще ніж я, бо, будучи марним грішником, яким я є, я 43 роки як єпископ працюю над тим, щоби зрозуміти обов'язки душпастиря. І, на жаль, мушу признатися, що щойно большевики мене в часті бодай, навчили, чим є бути розп'ятим з Христом, хоч я ще так далекий від сповнення того завдання, яке бодай в части починаю трохи розуміти. Прошу Всевишнього, хоч я недостойний, щоб Вашому Високопреосвященству дав іти тими дорогами духовної святости, якими людина мусить іти, щоб за собою потягнути мільони вірних дорогою спасіння і довести їх до небесного Царства.

Складаючи сьогодні ці бажання й обітниці молитви, прохаю Ваше Високопреосвященство про молитви для себе. Покликуюсь на давнє і добре знайомство, яке смію назвати приязню. Покликуюсь на наші спільні національні ідеали, але, передусім, покликуюсь на одну і ту саму працю, яка є завданням нас обох і завдатком нашого вічного спасіння.

Вашого Високопреосвященства смиренний брат во Христі

✝ *Андрей*

Львів, 21 жовтня, в День Св. Іларіона Великого 1941 року Божого

ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВУ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННОМУ КИР АНДРЕЄВИ АРХИЄПИСКОПОВІ ЛЬВІВСЬКОМУ Й МИТРОПОЛИТОВІ ГАЛИЦЬКОМУ

Ваше високопреосвященство, високопреосвященніший Владико!

ВАШ цінний лист від 3-го листопада 1941 року, надхненний правдивою братньою любов'ю, приніс мені велику духовну насолоду та сердечне задоволення. Мило було мені переконатися, що наша обопільна довголітня приязнь позосталися й надалі незмінною та нерозірвальною. Два останні десятиліття я мав честь та змогу не тільки навчатися з ВАШОГО мужнього національного поступування, але й користати з ВАШОГО теплого до мене наставлення. Усе це пригадав мені ВАШ правдиво братерський лист, і я приношу ВАМ за нього свою щиру подяку!...

Я так само і з свого боку весь час чекав слушної нагоди, щоб смиренно повідомити ВАС, що 20-го жовтня 1940 року відбулася в Холмському св. Богородичному Катедральному Соборі моя єпископська хіротонія на пастарю Холмсько-Підляську катедру. На жаль, за часу, коли жорстокі гнобителі християнства, більшовики володіли Галичиною, цього зробити було неможливо, - роблю це аж тепер, як тільки відновлено поштові зносини з ВАШОЮ Митрополією.

Під час ВАШОГО двадцятидвох місячного більшовицького полону очі мої все зверталися до Львова, ВАШОЇ Митрополичої Катедри, з душевною тривогою вдивляючись на ВАШЕ там мученичe положення. Вістки приходили невтішні, але Милосердний Господь таки змилувався над безталанним народом Своїм, - і гнітюче ярмо нелюдської безбожної влади впало, а ВИ визволилися з нього на втіху Своїх вірних. З подивом та повною пошаною схиляю перед ВАМИ своє чоло за велике мужне терпіння ВАШЕ, що перевищувало сили людські, в цьому полоні гнобителів Віри Христової! Так,

правдиво пишете, що цей полон міг навчити, що таке роспинатися Христові!...

Пишете мені побажання, щоб я, негідний Слуга Божий, "на Холмщині, а, може, в цілій Україні відновив віру Св. Володимира й Митрополита Іларіона, віру Вселенської Церкви, віру сімох перших Вселенських Соборів". А, крім цього, надієтесь, що "Бог дасть мені велику благодать, що зможу очистити Українську Церкву з усіх наук, противних Вірі Православній й неканонічних, яких вона набралася довголітньою неволею під неканонічною установою Петра І".

Так, я цілком свідомий тих великих обов'язків та відповідальних завдань, які Всезнаючий Господь Бог зволив покласти на мої немічні рамена. В повній свідомості цих обов'язків своїх я прийняв чернецтво і став був до Архиєрейської хіротонії. На жаль, чую та бачу свою велику негідність та вбогість в обличчі величі цієї праці...

Один - який же він довгий та тяжкий був! - один рік невсипущої праці я присвятив уже справі відновлення стародавньої Української Церкви в моїй сильно занедбаній та понівеченій Холмсько-Підляській Єпархії

І Бог щедро поблагословив мою працю, - і вже за один рік удалося немало зробити, а це окрилює мене оживляючою вірою та надією, що Бог змилосердиться надо мною, і Його вседіюча благодать зміцнить мої немічні сили й надалі...

На жаль, тільки маю одну поважну перешкоду при відновленні стародавньої Української Церкви, не згадуючи про перешкоди сильніші, вищі. Справа в тому, що наша вирішна **українська інтелігенція,** *розагітована несумлінними одиницями, часом не розуміється на тому, в чому саме найперше мусить полягати відновлення старої Української Церкви, чи правильніше - дерусифікація її, - вона сліпо бачить це тільки в Богослуженні живою українською мовою й вимагає насильного загального запровадження цього, зовсім не цікавлячись відвновленням самого духу давньої Української Церкви. Вона не розуміє, що можна правити Служби Божі по-українському, а Церква позостанеться все-таки московською по духові, традиції, ідеології й т.ін. Цебто, підмінюється внутрішній животворящий дух зовнішньою мертвою формою, як то було з катом України москалем Постишевим, що носив українську вишивану сорочку.*

Запровадження Служб Божих живою українською мовою викликує в Церкві неспокій та вимагає величезної праці для його заспокоєння та для добрих перекладів Богослужбових книг на нашу мову, а це забирає весь дорогий час та всю силу й увагу церковних керівників.

Уважаю такий стан не тільки ненормальним, але й загрозливим, бо він відтягає увагу від найголовнішого, - відновлення правдивої Української Церкви, яка була в нас у давнину до поневолення нас Церквою Московською з її чужою нам ідеологією.

Ось тому, ще 12 листопада 1940 року я наказав був, по глибокій надумі, гарячій молитві та повному пості: по всій моїй Єпархії Служби Божі правити по-староукраїнському (цебто церковнослов'янською мовою з українською вимовою), одночасно заборонивши вимову російську й дозволивши правити й живою українською мовою, де того бажає собі парафія. Для теперішнього часу вважаю це своє розпорядження за єдино правильне, за яке беру всю відповідальність перед Богом, Народом і Історією.

Я завжди пам'ятаю, що треба бути "слугою Нового Заповіту, не букви, а Духа, - бо буква вбиває, а дух оживляє" (2 Кор., 3,6), а тому в своїй праці пильную - за Божою допомогою - найперше дбати про внутрішню деру-

сифікацію нашої Церкви від чужої їй ідеології, чужого наставлення, а це легко й послідовно доведе свого часу й до українізації зовнішньої. На жаль, власне цього мало розуміє наша вирішна інтеліґенція, і власне в цьому я маю великі перешкоди в своїй головній праці, такі перешкоди, що я за один тільки рік своєї праці уже добре реально зазнав, що то є сороспинатися Христові!... А це тим болючіше, що походить воно від своїх...

ВАШЕ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО зволили в своїому листі побратньому вказати мені, що Українська Православна Церква не мало відбігла від свого первісного вигляду через неканонічне насильство над Нею Церкви Московської. Нехай буде і мені дозволено тут так само по-братському з любов'ю вказати, що й Церква Греко-Католицька за останнє століття сильно піднала зовсім чужим нашому народові латинським церковним впливам як у догматиці, так і в обряді, чого не знала стародавня Українська Церква і що сильно видається нам, православним українцям, у вічі. Великий Московський вплив відбився й на сучасних богослужебних греко-католицьких книжках, на їх тексті та формі, а вже наголоси (акценти) їхні зовсім московські. ВАШЕ ПРЕОСВЯЩЕНСТВО здавна широко відомі, як глибоко і послідовний прихильник т.зв. "восточества" та "грецькости". Глибоко вірю, що Всевишній пошле ВАМ Свою велику вседіючу благодать, і ВИ очистите віддану Вашій опіці Греко-Католицьку Церкву від чужих їй налетів і цим вернете її до первісного стану, якою вона була за того часу коли один Український Народ мав і одну Церкву, і однаково славив і ісповідував свого Господа Бога.

І тоді Українська Православна Церква, позбавлена чужих їй московських принесень, і Церква Греко-Католицька, очищена від чужих нам литанських добавок, обидві Українські Церкви наблизяться одна до одної, як дві рідні сестри. Я завсігди ревно молюся й буду молитися Милосердному Господеві, щоб Він наблизив цей спасенний час і щоб ми разом з ВАМИ дожили до цієї великої історичної хвилі й побачили її своїми очима!

Уважаю таке власне наближення двох Українських Церков за Богонадхненну історичну працю всіх керівників наших Церков; і глибоко вірю й ісповідую, що праця така стане на велику користь і нашій Церкві і нашому народові.

Уважаю, що всі ми мусимо невпинно й самовіддано працювати й на користь нашого народу. Рік тому, в день моєї інтронізації й Ангела, 3 листопада 1940 року, в моїм Слові до вірних я вперше виставив був святе гасло для моєї дальшої праці: "Служити Народові- то служити Богові!". Це гасло - за скромною моєю думкою - просто випливає з усієї тієї науки, яку дав нам Ісус Христос у Своїй Святій Євангелії, і це гасло я поставив собі провідним і в своїм чернечім житті, і в своїй Архипастирській праці. Вірю, що це святе гасло, коли Господь допоможе мені його здійснити, поставить Українську Церкву на правдиву християнську дорогу, а нашому народові принесе силу та щастя, як основи вічного спасіння. Це ж гасло міцно в'яже мене з моєю попередньою 35-літньою самовідданою працею для добра Українського Народу, якої я ще й далі не перериваю й не перерву.

Ще раз щиро дякую ВАМ за ВАШОГО сердечного й батьківського листа, який своєю теплотою вдихнув мені цілющі пересвідчення, що обрана мною за Божою допомогою дорога праці - правдива. Я також тверджу, що нас обох в'яжуть спільні національні ідеали, спільна праця для добра одного нашого народу, якого ми однаково гаряче любимо. ВИ завжди перебільшували свої часті похвали для моєї скромної праці, перебільшуєте й тепер свої сподівання на мої немічні сили. Але я міцно в Бозі вірую й ісповідую,

що "Божественна благодать, всегда немощная врачующи, і оскудіваюшая восповняющи", допоможе й мені, негідному грішникові, покласти свої сили та знання на відбудову чистої й святої стародавньої Української Церкви Богові на славу, а нашій обездоленій Україні на користь. Я все віддам для Господа Бога й' свого Народу."Аз бо язви Господа Ісуса на тілі моїм ношу" (Гал., 6,17).

Сердечно прошу ВАШЕ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО про ВАШІ святі Архипастирські молитви за мене, недостойного й немічного слуги Божого, і остаюся ВАШОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА Смиренний у Христі брат і богомолець ✝ *Іларіон*

АРХИЄПИСКОП ХОЛМСЬКИЙ І ПІДЛЯСЬКИЙ

Холм, Свята Данилова Гора, Року Божого 1941-го, листопада 14-го дня.

Як відомо, зусилля в справі поєднання Сходу і Заходу не завжди приносили бажані і сподівані наслідки. І це не тому, що загал православних християн не бажав поєднатися з Римськими Архиєреями, але тому, що вони не хотіли такого поєднання, яке пропонувалося їм. Треба витворити свідомість між християнами Сходу і Заходу, що поєднання, єдність - це не політика людей, а воля Христа, якого спільно визнаємо і шануємо.

Віддана, щира, правдиво християнська любов Митрополита Андрея Шептицького Української Церкви й свого народу знаходила розуміння й належний відгук у серцях православних українців, православних Архиєреїв.

В листі теолога Неофіта Кибалюка, співтворця Української Автокефальної Церкви, до Митрополита А. Шептицького знаходимо такі слова: *"... Коли Ви, Високопреосвященнійший Владико, виступили з двома закликами до православних архиєреїв на Україні і на українських землях і до української інтеліґенції об'єднатись чи порозумітись в церковно-релігійному відношенні, то приписую це політичній далекозорості Вашого Високопреосвященства, жертвенній батьківській любові до свого народу, і архипастирській дбайливості, чулості й готовості, яка мені пригадує готовість евангельських слуг зустріти свого Пана з пломеніючими світильниками.*

Просякнуті думками й прагненнями Митрополита Липківського, ми, творці й вірні нової Української Автокефальної Церкви, яка є ланкою довогого ланцюга нашого національно-релігійного життя, міцно з цілістю його зв'язаного, добре розуміємо Ваші високі й шляхетні стремління, які знайшли свій вираз у закликові Вашого Високопреосвященства. Не знаємо ми, як, конкретно беручи, має відбутися порозуміння. Над цим тим часом не застановляємося. Про це треба молитись, над цим треба міркувати. Знаємо тільки одно, воно є конечне і для Слави Божої і для добра Народу Українського. А коли з обох боків є добра воля до цього, то напевно, таке порозуміння буде доконане.

Ідея Вашого Високопреосвященства появилася не зарано, ані запізно, як дехто думає, бо ніколи не може бути ні рано, ані пізно для цього.

Важно те, що вона появилась, що вона прийшла від Вас, Владико. То є подія історичного значення. То є зерно, яке впало всюди: і на пісковатий грунт душ православних московських архипастирів, що перебувають на українських землях, і на плодючий грунт української душі.

Отже, і Український Народ, вірні УАЦеркви, а кращі їх представники, яки лежить на серці доля Народу й Церкви, можуть теж забирати в тих справах голос, висловлювати свої думки й побажання табрати активну

участь в організації й реорганізації церковно-релігійного життя, й загалом Церкви. І, власне, в душах цього елементу, куди теж трафило зерно, кинуте Вашим Високопреосвященством, є найкращий грунт для нього, бо ніхто краще від них не розуміє, що поділені колись для користи чужих політичних інтересів, коли заіснують відповідні для нього умовини, мисимо зробити все, що можна, мусимо спромогтися на максимум доброї волі, щоб знову з'єднатись у релігійному відношенні.

Розуміється, справи церковно-релігійні є надзвичайно делікатною матерією і вимагають підходу мудрого й обережного, бо ж віками впросталі в наші душі різниці, з молоком матері ми їх всмоктували, приймаючи дуже часто другорядне за головне, чуже за своє. Але чого не можна зробити, коли є зрозуміння й потреба. Тільки черствій, холодній, обмосковленій душі архиєпископа Олексія може видаватися, що і до кінця світу не прийде до поєднання, тільки він і подібні йому можуть кожного богослужения по-фарисейськи молитись (бо ж така молитва) за з'єднання Церков, не вкладаючи в ту молитву ані серця, ані віри. Тільки вони можуть так казати, бо як то не парадоксально звучить у відношенні до архиєреїв, не мають вони віри в живого, двіючого й люблячого Бога і належать до тієї категорії, про яку Ваше Високопреосвященство висловлюються, що "дуже трудно зрозуміти таких лбдей, і вони не можуть нас зрозуміти".

І тому, на мою скромну думку, не треба забувати того другого зерна, якуе впало на добрий грунт - в українську душу вірних УАЦеркви. Навпаки, треба його якнайуважніше плекати. Воно вже кільчиться, а при відповідних для цього умовинах зросте і, можс, зацвіте колись довгочікуваним квітом релігійної і національної єдности Українського Народу.

Пишучи цього листа, я не маю сміливости твердити, що він є голосом цілої Української Православної Церкви, але ті ієрархи й ті вірні, з якими мені вдалося обмінятися думками перед написанням цього листа, вповні зі мною солідаризувалися.

Пишу листа не для друку, але якби була потреба його оголошення, прошу не вміщати мого прізвища. Причини, думаю, зрозумілі.

Прошу Владичого Благословенства ВашогоВисокопреосвященства - Неофіт Кибалюк

м. Рівне на Волині, 15.XI.1943 р.

Для всіх унійних працівників як на Сході, так і на Заході, можуть бути сприйнятливими слова Митрополита Андрея Шептицького: *"Ціль моєї праці - зібрати всіх вас під стягом Христа. Наука Христова, якою я перейнятий сто разів більше з власного переконання, ніж з уряду - це мій прапор і дороговказ. Хай умру сьогодні і з вічності не знайду щастя, щоб тільки ви, мої браття, були спасенні!"*.

Якщо всі католицькі і православні працівники, що трудяться над справою поєднання, переймуться таким духом і витворять у собі таке наставлення, то Бог, напевно, поблагословить їхні зусилля, і Схід обніметься з Заходом в одній Христовій Церкві.

До уваги читачів!

У третьому та четвертому числах "Місіонаря" вкралася прикра помилка. У статті о. Дам"яна Богуна, ЧСВВ "Перші місіонарі Пресвятого Ісусового Серця" (ч. № 3) заверстано абзац з публікації "Василіяни-Василіянки", яка готувалася у наступний номер. Відповідної похибки допущено і в четвертому числі "Місіонаря" вже при друкуванні статті "Василіяни-Василіянки".

Просимо вибачення у високоповажного автора о. Дам"яна Богуна та читачів за допущену помилку.

У зв"язку з цим передруковуємо обидві публікації в авторському викладі.

о. Дам'ян Богун, ЧСВВ

ПЕРШІ МІСІОНАРІ ПРЕСВЯТОГО ІСУСОВОГО СЕРЦЯ

Місіонар, по-українськи "післанець". Отже - це людина, послана кимось для виконання якоїсь справи. Послів посилає держава до другої держави в державних справах. Послів посилає Бог до людей, яких у Старому Завіті ми називаємо пророками. Послів послав Ісус Христос у світ, які понесли людям добру новину, про те, що наблизилося спасіння, що Спаситель поміж нами, який вмер за нас, щоб відкрити нам вхід до неба. "Так полюбив Бог світ, що Сина свого Єдинородного дав, щоб кожний, хто вірить в нього, не згинув, а жив життям вічним" (Ів. 3, 16). Думка про Спасителя підносить до того, хто нас полюбив: Отець, що посилає Сина і Син, що цю місію приймає і складає Божій справедливості велику безконечну ціну, бо кров і життя за наші борги, для нашого вічного спасіння. Коли дивимось на хрест і на ньому бачимо розп'ятого Ісуса Христа, виникають різні думки: "Аж так нас полюбив!"... "Ціна нашого спасіння". Але людина до всього звикає і звикає до таких великих сильних символів любові, як розп'ятий Ісус на хресті.

Св. Гертруда бачила раз у чудесному видінні св. апостола Івана Богослова, наймилішого Христового учня: Вона його запитала, чому він нічого не записав про те солодке почування, що його мав він тоді, як на Тайній Вечері спочивав при Христових грудях. Св. Іван відповів: "Моїм завданням було подати молодій Церкві просту заяву про те, що торкається нестореного Слова Бога Отця, яка до кінця світу вистачала б до заспокоєння умів усього людства, але так, щоб ніхто не міг повністю її зрозуміти. Щодо говорення про солодкість биття Христового Серця, то воно буде задержане на пізніші часи, щоб світ, коли постаріється й охолоне любов до Бога, міг назад відзискати свою ревність, як почує такі речі".

І коли той час надійшов, Ісус вирішив ужити ще того задержуваного засобу. **Він рішив відкрити людям любов свого Пресв. Серця до них. Вибрав на свого післанця - місіонаря побожну дівчину, яку в багатьох появах виховував до цієї місії, як колись апостолів. Це була Марія Маргарета Алякок. Вона в 1671 р. вступила до монастиря сестер Візиток у Пареле-Моніяль. Їй продовжував з'являтись Ісус і виявляв їй свої наміри. Поява 27 грудня 1673 р. дуже важна для всього світу. Це сталося, як вона молилася**

перед Найсв. Тайнами в монастирській каплиці. Ісус сказав їй, що вона має бути місіонеркою любови Пресв. Ісусового Серця. Через неї люди мають довідатися, як те Серце любить усіх, як бажає, щоб усі люди пізнавали цю любов і з своєї сторони чекає, щоб старалися віддячитися за те Ісусовому Серцю. Особливо Він бажає, щоб усі, хто зможе, кожної першої п'ятниці в місяці старалися приймати св. Причастя, і так винагородити Йому за зневаги від грішних людей. А кожного тижня вночі з четверга на п'ятницю присвячували одну годину на молитву з розважанням терпінь Ісусового Серця в Оливнім саді, як Він там молився і просив небесного Отця: "Отче мій, як це можливо, нехай ця чаша минає мене. Однак не як я бажаю, а як ти". Трьом учням Петрові, Івану і Яковові перед тим сказав: "Моліться, щоб не ввійшли в спокусу, бо дух бадьорий, а тіло немічне. Сумна моя душа аж до смерти". Так сказав їм, а серце його стискалося, як при смерти". Ще більше, а й більше, бо аж кров, як каплі поту облила його лице і падала на землю.

Він був безпотішний, бо учні його спали.

Ісус хоче, щоб ми про те пам'ятали і кожного четверга одну годину роздумували над його стражданням і молилися з ним, співчували з ним і розраджували його, немов би то ми були там і те все бачили і все те чули.

До тих св. Причастій у першу п'ятницю місяця, до тих святих годин в четвер вечір Ісус обіцяв нам окремі ласки. Про це в наступному номері.

ВАСИЛІЯНИ - ВАСИЛІЯНКИ

Святий Василій жив у четвертому столітті (329 - 379) після Христа. Називаємо його Великим. Великий не за ростом, а за талантом, наукою, яку нам залишив, обороною Христової віри, яку передав нам. Тим переріс своїх сучасників. Справді став Великим. Хоч є його сучасники, яких також можна б назвати Великими. Такий є александрійський архиєпископ Атаназій Великий († 373р.), який довше жив від св. Василія, бо 74 роки він був учасник першого вселенського собору в Нікеї 325 р. Він залишив нам також глибокі повчання в обороні християнської віри проти напастей єретика Арія. Він найважніші правди віри зібрав у коротеньких реченнях, які називаємо символом віри. Така пам'ять по нім лишилася в Католицькій Церкві, але ті його повчання, звичайно, лежать у великих бібліотеках. Але пам'ять про святого Василія не в книжках у бібліотеках, а живе в людях, які називають себе василіянами та василіянками. Ті називаються василіянами, бо служать Господу Богу згідно з правилами, які написав св. Василій. Василіянки нав'язують свій початок з св. Макриною, сестрою св. Василія В., яка із матір'ю Емілією почала жити відокремленим від світу життям над рікою Іріс, біля Аннезі, в провінції Малої Азії - Понті. Біля них поселились і інші дівчата, які бажали такого ж способу життя. Під проводом св. Макрини вони вели життя молитви і праці, придержувалися приписів та вказівок, які вона уложила. Недалеко від них поселився і св. Василій. Скоро знайшлись однодумці і так зароджувалось те життя, до якого заохочував Христос: "Хочеш бути досконалим, іди, продай, що маєш, дай бідним... і йди за мною" (Мт. 19, 21), "Як хто хоче мене наслідувати, нехай відречеться себе самого, візьме хрест свій і йде за мною" (Мт. 16, 24). Та хто не покине батька, матері, сестри і брата, не

може бути моїм учнем. Там вони молилися, працювали і студіювали святе Письмо. Із слів Ісуса Христа та з Апостольських листів св. Василій вибрав те, що і як у тім житті треба робити. щоб здобути християнську досконалість. Так повстали правила життя, які називаємо правилами св. Василія. Тими правилами керувалися і в чоловічім і в жіночім монастирях в Аннезі. Від них приймали ті правила інші монахи та монахині і називали себе василіянами. Грецький цісар і духовна влада наказали всім монахам придержуватися тих правил. І тому на Сході нема такої різнорідності монаших чинів, як на Заході: Венедиктини, Домініканн, Кармеліти, Францішкани і багато інших.

Ці монахи займались також харитативною працею. Св. Василій у Кесарії будував шпиталі, притулки для знемощілих, інвалідів, бо так підказував Ісус Христос, коли говорив про Страшний суд: "Прийдіть благословенні Отця мого, наслідуйте царство, приготоване вам від початку світу, бо я був голодний, і ви дали мені їсти, був спрагнений, і ви напоїли мене, був подорожній, і ви прийняли мене, був хворий, і ви відвідали мене".

Вони займались також навчанням молоді, навчанням правд віри. Вони йшли і в поганські краї, несли світло Євангелії. Зайшли і на Русь, і до Києва. З княгинею Ольгою, каже літописець, до Царгороду їздив священник Григорій. Це міг бути тільки монах-василіянин. Чому тільки монах? Бо на Сході на священників висвячували тільки жонатих і монахів.

Навіть повдовілий священик не міг виконувати священичих функцій. А чому василіянин? Бо держава признавала права тільки таким монахам, що придержувалися правил св. Василія Великого. А є ще монахи-студити. Це василіяни, які жили в монастирі Студіоні, що коло Константинополя, або з того монастиря поширилися в інші місцевості. Славний Ігумен того монастиря Теодор у тестаменті своїм монахам зазначив, що монаший стан високий і ангельський, що очищує всі гріхи минулого життя, аби тільки точно притримуватись правил св. о. н. Василія В."

Отже, християнство на Русь принесли монахи-василіяни. Печерський монастир не був першим монастирем на Русі. Григорій, напевно, не жив сам. Були з ним інші. Отже, вже за Ольги був у Києві василіянський монастир. Це тільки здогад, хтось скаже. Але за князя Володимира (1002 р.) літопис згадує про монастирі в Києві, 70 літ перед Печерським. Цього року суд засудив розбійника на кару смерті. Володимир уласкавив його і замінив кару смерті на монастир. Цей пішов у монастир і жив прикладним життям. Великий проповідник і Митрополит, ще ніж став митрополитом, говорив проповідь до народу перед князем Ярославом (937 р.). Він тоді сказав, що на горах Київських монастирі повстали. Не один, а монастирі. В котромусь з них жив цей помилуваний. Монахи з Києва, повні апостольського духа, ішли між поган, навертати їх до християнства, поширювали його і закріплювали.

Сьогодні також маємо можливість працювати між поганами. Для того не треба їхати до Африки, чи до Китаю або Індії, маємо поган на місці. Кожний неохрещений, це поганин. "Жниво велике, каже Ісус Христос: "Просіть Господа жнив, щоб післав робітників на жниво". Тому звертаємося до вас молоді хлопці і дівчата, вступайте в ряди борців за царство Боже! На вас чекають василіянські монастирі і чекає жниво на робітників. У монастирі одержите підготовку і з молодечим запалом підете до сучасних поган, допоможете їм знайти стежку до Бога. Вони голодні і спраглі Божої науки, а так, працюючи над ними, заслужите собі право скористатися із запросин Ісуса Христа. "Прийдіть благословенні Отця мого, унаслідуйте царство, приготоване вам від початку світу".

"Поховайте мене в нашому Патріаршому Соборі Святої Софії, а як воплотиться наше видіння і воскресне на волі наша Свята Церква і наш український нарід, занесіть мою домовину, в якій спочину, на рідну Українську землю і покладіть її у храмі Святого Юра у Львові".

Йосип Сліпий

Ця воля Блаженнішого Йосифа Кардинала Сліпого Патріарха Української Греко-католицької церкви була виконана у перші дні вересня 1992 року.

Фото Ю. Саквука

о. Йосафат Глуховецький, ЧСВВ

"БЛАГОСЛОВЛЯЮ СУТНЄ НА ЗЕМЛІ..."

(Пам'яті о. Ярослава Лесіва присвячується)

"Із серця глибини
В терпкому розпачі печалі
Благословляю сутнє на землі
І вас, кати мої, прощаю:
І прощаюсь..."

о. Я. Лесів

о. Ярослав Лесів народився 3 січня 1945 р. в с. Лужки, Долинського р-ну, Івано-Франківської обл. В 1965 р. закінчив Івано-Франківський педагогічний технікум. В 1968 р., ставши членом нелегальної організації "Український національний фронт", був заарештований і засуджений до 6 років ув'язнення і переведений до Володимирської спецтюрми за активну організаційну працю серед політв'язнів. Після закінчення терміну ув'язнення, в 1973 р. повертається у рідне село.

В 1978 р., вступає до Української Гельсінської групи, а 15 листопада 1979 р. його вдруге заарештовують до 2-х років таборів. У зв'язку із подіями в Польщі 1981 р. справу було сфабриковано повторно.

Після 200 денної голодівки проти фабрикації концтабірних справ, о. Ярослава втретє засуджено до 5 років таборів.

В 1986 р., після закінчення третього терміну ув'язнення о. Ярослав повернувся додому, відсидівши в загальній кількості 13 років.

В 1987 р. стає членом Комітету Захисту УГКЦ. Після двохрічного курсу підпільної семінарії УГКЦ, у грудні 1988 р. отримує священичі свячення і стає священиком підпільної Греко-католицької Церкви. В тому часі веде активну священичу діяльність і боротьбу за легалізацію УГКЦ, з цією метою проводить разом з своїми вірними з травня 1989 р. три голодівки в Москві.

9 жовтня 1991 р. в дорозі додому попадає в атомобільну аварію і, при загадкових обставинах трагічно гине.

В 1992 р. виходить книга поезій о. Ярослава Лесіва "У небі пісня обірвалась".

Ось уже рік, як немає між нами о. Ярослава Лесіва, людини нелегкої долі; сина Бойківщини, борця за свободу українського народу, багаторічного політв'язня, мужнього священика католицького підпілля, людини вразливої поетичної натури.

Розпочав своє боріння за правду о. Ярослав з політичної боротьби, вступивши у 1968 р. в підпільну політичну організацію Український Наці-

ональний Фронт (УФН). Пройшов все пекло катівень КГБ, концтаборів, спецтюрм та карцерів. З цих страшних років жорстокого ламання особистості, о. Ярослав вийшов випробуваним, без злоби та ненависті до людей. Про це він каже так: "... але маю велику радість, що із цих страшних тюрем я не виніс і крапельки ненависті, навіть до катів своїх, а навпаки, саме там я навчився по-справжньому любити людей. Бо відчути біль, горе і страждання інших можна в певній мірі, коли сам все пройдеш. І я пройшов". Саме ця правдива любов до людей, яка народилась в московських тюрмах спонукала о. Ярослава розпочати другий етап своєї боротьби за правду, - моральну правду в самій людині. Він став священиком підпільної Греко-католицької Церкви. "Все виглядає якось фантастично, - казав о. Ярослав, - то було на початку 1972 р. у Володимирській спецтюрмі. Мені приснився сон: Великдень, рідне село Лужки, наша мила церковця, багато образків... Один із образків попадає мені в руки. На одній стороні - зображення Христа, а на другій - великими літерами чіткий напис: "Не великими будьте, а святими". Я розповів цей сон моїм друзям, вони одностайно сказали, що я повинен стати священиком. Чому? Бо всі політичні діячі хочуть бути великими, і мало хто - святим. Бути великим, значить поборювати інших, а святим, - поборювати самого себе. Я дав обіцянку Богові і своїм друзям, що стану священиком".

27 грудня 1988 р., після дворічного курсу підпільної духовної семінарії УГКЦ, попри всі заборони певних органів, о. Ярослав був рукоположений єпископом Павлом Василиком в священничий сан. Своє завдання на духовній священичій ниві, о. Ярослав розумів так: "Священик, на мою думку, не повинен відмежовуватись від усіх насущних проблем суспільства, а навпаки, - перейнятись всіма проблемами, болями та хворобами суспільства, пропустити їх через свою люблячу душу і серце, через християнські істини і ними, як ліками оздоровлювати людей". Таким він був до останнього дня, коли несподівано і трагічно пішов у вічність...

"Мов пилинка в сонячнім промінні,
Легка світла наче неземна,
Так душа моя в часи прозріння
Яснокрила в небо порина.
Благословенна мить! Немає
Бажань, ні мук, ані тривог.
І тільки лет в яснім безкраї.
Лиш мить і вічність
Я і Бог".

о. Я. Лесів

"Благословляю сутнє на землі", отець Ярослав благословляє все те, що добре, світле, чисте і святе; благословляє всі боріння і змагання нашого українського народу, в процесі його соціально-політичного і морального встановлення. "І вас, кати мої прощаю", - він, перебуваючи у вічності, великодушно із глибини свого щирого священичого серця по-християнськи прощає не тільки всім катам-мучителям із колишніх тюрм, таборів та "ШІЗО", але й тим, котрі ще й далі живуть на землі і продовжують своє страшне катівське діло. Страдницька душа його просить у Бога милосердя над всіми тими, котрі залишились у цьому світі, знаючи, що:

"... Із попелу повстане -
І буде порятовано цей світ".

ІСТОРИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ МОСКВОЮ

"Треба розділити адміністрацію Церкви від самої Церкви - вести боротьбу з Богом і вести боротьбу з адміністрацією Церкви - це часом велика ріжниця".

Хай ці слова французького єзуїта о. Андріяна Буду з його двотомної історичної праці "Апостольська Столиця і Росія", перекладеної на численні європейські мови (дарма, що ця праця наповнена історичними помилками і написана в промосковському дусі), стануть основою наших міркувань про історичне переслідування Москвою Української Церкви (як з'єдиненої - католицької, так і нез'єдиненої - православної). Тобто, ми зовсім не заперечуємо існування Бога в московській Православній Церкві і ми зовсім не цікавимось таким глибоко-богословським питанням, чи совєтсько-московський патріярх або патріярший Синод у деяких своїх рішеннях та вчинках діє під впливом Св. Духа, чи ні. Нашим завданням є, якщо це можливо висвітлити ті історично-психологічні основи, (вже навіть не нехоті, але просто ненависті), які лежать у ставленні московського православ'я до Української Церкви взагалі, а до Української Католицької Церкви зокрема. На те, що воно так було і є, маємо численні історичні докази: нпр. польська католицька Церква чи колись, чи тепер була толерована польською комуністичною владою, яка перебуває безпосередньо під владою Москви і правою рукою якої є теперішня Церква колишнього СРСР. І ми під цю пору, коли за відслуження української католицької богослужби владику Кир. Василя Величковського засуджено на заслання, французький Аббат спокійно служить латинську католицьку богослужбу в каплиці Ленінграда, а примас кардинал Вишинський роз'їжджає з місіями по Польщі.

Ще: про полонізацію Православної Церкви, незалежно чи української, чи білоруської, чи в колишній поверсальській чи в теперішній Людовій Польщі, ми знали й чуємо дуже багато. Але чи чув хто-небудь про яку-небудь спробу русифікацію чи обмосковщування польського чи московського католицького латинського обряду? Очевидно, річ тут не в літургійній мові, але чи був такий випадок, щоби поляки, литовці чи німці-католики як під колишньою царською, так і під теперішньою совєтською окупацією співали по своїх церквах нпр. літанію-молебень по-московськи, замість своєї рідної мови, або щоб вони робили східне метаніє замість приклякати на одне коліно? Тобто те, що було заборонено українцям-католикам, можно було робити всім іншим католикам. Отже, у висліді можемо сказати, що вістря ненависті московського православ'я до католицизму не є звернене проти римського католицизму (латинства) загалом, а лише проти українського католицького віровизнання. Це, врешті, і стверджує в деякій мірі о. Діодор Колпінскій, католицький московський священик східного обряду в своїй праці "Косьцюл католіцкі в Росії" (по--польськи, Познань, 1932), мовляв, "католіческая релігія" - це ніщо ін-

ше, як "польская вєра", а тим самим, віра абсолютно не небезпечна...

Цей же підхід, мабуть, став основою в сьогоднішніх намаганнях "екуменічних діялогів" між Ватиканом і Москвою, дарма, що історія вчить нас зовсім інакшого, принаймні попереджує: в 1907 р. о. Євстафій Сусолєв, колишній старообрядний духівник, стає членом католицької Церкви. Незвичайно меткий між нечисленними московськими католиками, живе в тісних зв'язках з латинськими ієрархами. Під час російської революції викрадено з царських жандармських архівів оригінальний документ: "Дело св. Євстафія Сусалєва" і передано польському архиєпископові Роппові. Виявилося, що "священік" Сусолєв був агентом царської охрани і з цією метою прийняв католицьку віру (кс. Ф. Рутковскі, Арцибіскуп Ян Цепляк, Варшава 1934). І це не один випадок! У 1894 р. "священік" Микола Толстой приймає католицизм і є одним із найдіяльніших московських католицьких священиків у Римі, а під час большевицької революції... - один із її найкращих агентів... (Рутковскі т.с.). І тому нам, українцям-католикам, необхідно пам'ятати слова Слуги Божого, Митр. Кир Андрея в його посланні до духовенства від 3 серпня 1936 р.: "Хто помагає комуністам у їх роботі, навіть чисто політичній, зраджує Церкву... Треба цю правду пригадувати... тим усильніше, коли комуністи, щоб збаламутити і здурити вірних християн, удають віруючих людей і святотатсько приступають до Св. Тайн, діставши такі накази з Москви".

Одначе ми були б дуже однобічні, як би твердили, що ненависть московського православ'я стосується тільки українського католицтва. Історично правильно буде, коли скажемо, що впродовж останніх 400 років як українське католицтво - хоч воно тоді звалося уніонізмом чи уніятством, а українці-католики - уніатами, - так українське православ'я, яке тоді звалося "руською" чи "грецькою вірою"- були постійно переслідувані. І часто з середини московськими агентами або нашими-таки єпископами чи духовними, розсаджуване і деморалізоване. У відповідь на це московське переслідування Української Православної Церкви маємо низку ісповідників Української православної Церкви, замучених і закатованих Москвою: починаючи від київського православного митрополита Йосафата Кроковського, замородованого в келії монастиря у Твері, де він 1718 р. помер голодовою смертю, далі - київський православний митрополит Варлаам Вонатович, якого розстрижено і заслано 1730 року в білозерський монастир, де його замучено; ростовський православний архиєпископ Арсен Мацієвич, якого 1772 р. замордовано в тюрмі у Ревлі, мученича смерть православного митрополита Василя Липківського. Московська православна Церква завжди нищила найменший прояв українського православ'я. Тобто, іншими словами кажучи, на основі історичних доказів можемо ствердити, що в загальному вістря московської ненависті до Української Москви було звернене як до православної, так і до католицької Церкви України, і тому історичним підгрунтям переслідування Церкви України Москвою була і є українськість Церкви.

І тут треба сягнути до московських істориків, зокрема дослідників Церкви Східньої Європи, щоби задуматися над тим, чому як нашими, українськими, так і чужинними дослідниками церковного питання України, тут дещо проочено.

На нашу гадку, найважливіше питання, - питання духової сили, що її дає кожній людській збірноті християнська Церква, зокрема в цьому випадку, Українська Католицька Церква, та Церква, яка, кажучи словами Слуги Божого Митр. Кир Андрея, "єднає, організує і веде".

Перш усього, обман і фальш московських істориків Церкви слов'янського Сходу Європи полягає в тому, що вони, майже поголовно вважають слов'янський Схід Європи як щось духово одне, ціле, в цьому випадку, очевидно, "русское". До якої міри цей обман збаламутив і наших, і чужих дослідників, бачимо на працях не лише найновіших чужинних істориків, як нпр. видатного знавця церковної історії о. проф. д-ра Альберта М. Аммана, єзуїта, автора "Нарису східньослов'янської історії Церкви" (Відень 1950, в німецькій мові "Абріс дер остслявішен Кірхенгешіхте"), але теж і наших православних істориків, як нпр. померлого Івана Власовського "Нарис історії Української Православної Церкви" (Нью Йорк, 1957), у якій читаємо не про переслідування Української Православної Церкви - і то криваве - а про "підпорядкування" Української Церкви Москві (стор. 37 - 108) і про нашу Православну Церкву "в складі російської Православної Церкви" (1686-1917). Виходить так, начебто Українська Православна Церква була якоюсь автономною Церквою в царській тюрмі народів, як називали Росію. І цікаво: тоді, коли існує окремо білоруська, московська чи українська (незалежно, як її звали, малоруська чи рутенська) література, коли існує окремий фольклор, окремі звичаї і обряди, окремий народний одяг, то Церква чомусь є ... спільна (!) А, власне, Церква є найсильнішою - з уваги на дисципліну, чеснот - духовою силою, а не звичаї, обряди чи фольклор. Далі - більше, загляньмо, наприклад, до московських газет чи московських праць поза кордонами СССР, щоб дізнатися, якої національності було населення Галичини в 1930-х рр., і виявимо, що до виленського часопису "Русское Слово" (ч. 268 з 15.11.1934) поміщено обширний допис п.н. "Русскіе уніяти в Галічінє". А коли хтось хотів би довідатися якої національності були владики Києва, Волині, Підляшшя чи Холмщини, які 1595 р. відсахнулися від Москави і привернулися до Риму, то хай загляне до 350-сторінкової праці К.Н. Ніколаєва "присяжного повєрєнного, бившего Юрісконсульта Синода Православной Церкви в Польше" п.н. "Восточний Обряд" (1950, Париж), де дослівно читаємо, що владики Іпатій, Михайло Рогоза, Йосиф Велямин-Рутський і ін. - це "русскіі єпіскопи, только уніяти". За національністю дехто з галицьких єпископів є навіть українцем, тільки чомусь наш ісповідник віри, єп. Микола Чарнецький ЧНІ, - "малорос", хоч теж уніят. Очевидно, що на тлі цих "русскіх" владик Слуга Божий Кир Андрей Шептицький мусів стати Поляком, бо важко було нашого подвижника зробити "русскім".

Безумовно, підходи до наукової аналізи історії Церкви якогось народу можуть і мусять бути різні, але звертати головну вагу, нпр., на геополітичну сторінку історії Церкви даного народу, нехтуючи найважливішою рушійною силою духа, якою в кожному народі є Церква, - це не лише ненауково, але й обманно.

І, може, єдиним дослідником, який зрозумів цей обман та старався його розвіяти своїми численними науковими працями, був приятель нашої Церкви, дарма, що він протестантський пастор, галицький німецький учений, колишній сотник УГА, проф. д-р Ганс Кох. В одній зі своїх наукових праць ("Ді ортодокс-автокефале Кірхе дер Україне"), поміщеній на сторінках журналу "Ост Європа" (зшиток 12, 1928, 833-46), у якій Кох обговорює психічні основи постання т.зв. Церкви Липківського, він правильно вважає, що Східна Європа не має ніякої спільної "східнослов'янської" Церкви, а має низку Церков. І всі Церкви Східної Європи можна в загальному поділити на три групи: до першої групи Ганс Кох причислює

релігійні громади: баптисти, євангельські християни й інші. Другу групу творять т.зв. новотвори, церковні організації з соціальним підгрунтям, як нпр. т.зв. "Жива Церква", староапостольська, обновленська і ін. Третю - т.зв.. Націоналістичні Церкви, які дуже часто є формально-релігійні. Такою формально-релігійною Церквою є московська патріярша Церква, дух якої - наскрізь шовіністичний.

Незалежно, чи такий поділ Церков і церковних громад є слушний, чи ні, погляд Ганса Коха, якщо йдеться про Московську Православну Церкву - абсолютно правильний. Утративши опору в колишній великокняжій, а згодом - у царській державі, московська Церква, яка постійно від початку свого існування була на службі держави, у большевицькій системі могла втриматися лише тоді, коли пішла на службу національному московському шовінізмові. І тоді, коли місією СССР стала комуністична революція в усьому світі, місією московської Церкви є - опанувати спершу хоч би східнослов'янським шматком Європи. За словами згаданого Ніколаєва - бути "защітніцей і хранітельніцей восточних словянскіх автокефальних Церквей".

Єдиною духовою силою, за допомогою якої ми можемо протиставитися натискові московського православ'я, центри якого поширені по всьому вільному світі, зокрема навіть там, де є причілки нашої Церкви, є Українська Католицька Церква. Одначе не Церква поодиноких митрополій чи архиєпископів, роздрібнених екзархатів чи Апостольських Візитатур, - а виводна Церква, помісна, неподільна, об'єднана (!) Створення Помісної Церкви - це акт збірної сили волі за поміччю Св. Духа, того Св. Духа, про Якого в нашому житті ми так часто забуваємо, а дію котрого пригадує нам сучасний німецький письменник-парох і публіцист-мислитель о. Альббрехт Геес у своєму творі "Христові слова" ("Ворте Хрісті", 1948); мовляв, що ж легшого, як у важких вирішних хвилинах життя здійснювати слова Спасителя: стукайте, і відкриється вам!

Д-р Гр. Лужницький,
ж-л "Календар світла", 1971 р.

Дмитро Степовик,
доктор мистецтвознавства

ПРО УКРАЇНСЬКУ ІКОНУ

(Закінчення. Поч. у № 3)

Прикладом іконографічної орієнтації на український тип обличчя є Богородиця Одигітрія з села Красова поблизу Львова. Вона намальована наприкінці XV століття. Не віддаляючися від загальноприйнятного образу Богородиці (у неї миндальні асиметричні очі, шнуркові брови дугами), але в рисах уст і носа, в овалі обличчя простежується тип слов'янки. Уста побільшені й увиразнені. Ніс не довгий, горбочок посередині незначний, помірний, обведений чіткою лінією. Звертає на себе увагу і така обставина, як посвітлішання обличчя. З вохристого, наче засмаглого на сонці, - обличчя стає ніжнішим, світло-оливковим, а посередині щік - червонястим. Це колір щік матері. Він надає образові більшої життєвості, але сум у очах залишається. Висвітлення на шиї й під очима зроблені не для того, щоб окреслити осяжну форму, а й для підкреслення природного кольору шкіри: висвітлення не білі, а рожеві, тобто природні, ближчі кольором до жінки білої раси. Може, ці деталі ще незначні, але вони симптоматичні. У ренесансно-барокковій іконі XVI-XVIII століть ці зміни стануть визначальними.

Ще однією особливістю українського проторенесансного іконопису було закінчення оформлення композиції ікон у просторі храму. Формується багатоярусний іконостас, який розвивався од вівтарної перегородки доби Київської Русі-України. Поступово перегородка подвоїлася, потім потроїлася, закривши від богомольців вівтарну частину храму. Іконостас набув функції завіси у храмі, але не для того, щоб відділити вірних від престолу, а щоб наблизити їх до нього через посередництво святих. Ідеологія іконостасу віддзеркалює зрослу роль ікони як атрибуту, довкола якого звершується Божественна Літургія, як зображальної молитви і як Святого Письма в ликах і постатях. З побільшенням іконостасу досягаються дві цілі - догматична й естетична. При неможливості забезпечити кожного християнина текстом Святого Письма, іконостас стає "наочною Біблією". Вірні дізнаються про основних персонажів Старого і Нового Заповітів. З цієї точки зору нелогічні звинувачення протестантів на адресу християн східного обряду, ніби ікона розвиває у християн ідолопоклонські тенденції. Ні, ікона є унаочненням Біблії. Лише вона розрахована на підкріпне, на візуально-естетичне сприйняття права Святого Письма. Ікона залишається також "зримою молитвою", бо вона подає зразок молитви, заохочення до неї.

Природа іконостасу - як Біблії, як атрибуту Літургії, як історії Церкви - відбита в його розташуванні. У XV ст. український іконостас виростає не більше як до трьох ярусів. Це основа представництва ікон у храмі. Перший ярус складається з царської брами, дияконських входів та щонайменше чотирьох ікон намісного ряду: Ісуса Христа, Богородиці, Івана Хрестителя, Святого Миколи. Царські двері були тоді не різьблені. На

них були мальовані образи євангелістів, сцена Благовіщення. Над дверима розташовувався "Нерукотворний Образ" з ликом Ісуса Христа і двома ангелами. Пізніше над царськими дверима почали вивішувати зображення "Тайної Вечері" - символ причастя Тіла й Крові Ісуса Христа.

Другий ряд іконостасу - апостольський, третій, найвищий, - Молільний. По обидва боки від ікон Моління були ікони чинів: архангельського, святительського, а також ікони популярних в Україні святих: Дмитра, Юрія, Бориса, Гліба, Антонія, Теодосія.

У XVI ст. між намісним і апостольським ярусами різьбярі іконостасів та іконопису влаштували ще один ряд зображень - 12 великих річних свят. У різних районах України ці ікони називають то святковими, то дванадцяткою, то "празниковими". Мова йде про зображення шести Христологічних (Господських), і шести Богородичних свят: Різдва Діви Марії, Введення Марії в храм, Благовіщення, Різдва Ісуса Христа, Стрітення, Хрещення в Йордані, В'їзду до Єрусалиму, Воскресіння Христа, Вознесіння, Зіслання Св. Духу, Преображення Господнього й Успіння Богородиці. Якщо дозволяв простір, то до 12 перелічених свят додавалися ще й інші, наприклад, поширені свята Покрови, Воздвиження Чесного Хреста, Жінок-Мироносиць.

Заслуговують на окрему увагу свято Покрови й ікона на цей сюжет. Свято Покрови виникло у Візантії і пов'язане з чудодійним захистом Константинополя від нашестя орди сарацинів 911 року. Марія накрила богомольців тканиною - Покровою. Місто було врятоване. У Візантії свято не прижилося, а на Україні стало надзвичайно популярним. Це свято відповідало українській ситуації, бо у нас не бракувало нашесть ворогів. У різні періоди історії народ обирав собі оборонців - то Марію-Оранту і Марію-Одигітрію, то Дмитра Солунського і Юрія-Змієборця. У пізнє середньовіччя набуває великого поширення свято Покрови, згадки про яке відносяться до XI ст. У Греції близько до Покрови - Ризоположення. В одному Києві на честь свята Покрови було сім Покровських церков і престолів у церквах. Малярі зображали Марію не тільки на небі, серед хмар, а й у церкві, серед вірних. Вона вкриває всіх присутніх омофором, люди стоять поряд з нею. Іноді біля Богородиці стоять гетьмани, козацькі полковники. Це ті, що прославилися хоробрістю, що відзначалися благочестивістю й набожністю, наприклад, лубенський полковник Леонтій Свічка.

І в цьому зближенні першообразів християнства з людністю виникає ренесансний напрям українського іконопису. Постаті святих стають осяжними, одягненими у ті ж святкові строї, в які одягалися люди. Завершується українізація ликів. Візантинізм розуміється як схема. Святі такою мірою зближуються з людьми зовнішньо, що зникає відчуття відстані між недосяжним небом і очевидним світом. Барокко додало до цих рис життєвості ще й бурхливий рух, напруження, масивність, контрасти і пишну декоративність.

Дослідники по-різному оцінюють українську ікону в стилях ренесансу і барокко. Одні писали, що вона повністю стала світською "картиною" на іконний сюжет, втратила свою духовну силу. Інші, відкидаючи візантинізм як нібито нав'язане українцям явище, навпаки побачили в іконі XVII - XVIII ст. правдивого провідника українського духу, естетично-духовного ідеалу. У цих розходженнях виражені не так стильові, як світоглядні позиції авторів. Правда полягає, здається, в тому, що і ренесансна, і бароккова ікона в Україні не втратила зв'язку з першообразами христи-

янства, зберігши східну літургічність. Змінилася її естетична наповненість, стильова зорієнтованість. Це важлива зміна, але вона часткова. Ікона - це не тільки атрибут церкви, а й твір мистецтва. Хіба українці не прийняли старих соборів і церков Київської Русі, коли вони у XVII-XVIII ст. "одяглися" в нові шати, дістали грушовидні бароккові куполи? Чи перестав бути купол символом неба після того, як сферичні бані візантійських форм набули у XVII-XVIII ст. нового профілювання і вибагливіших кривизн?

Ренесанса й бароккова ікона творилася часто тими ж мистцями, які працювали в галузі портрету й інших жанрах малярства. Їхнє мистецтво відповідало вимогам часу. Гармонійна різьба іконостасів доби ренесансу вимагала відповідних ренесансних мальовил. Пружні аканти й соковитий виноград різьблених у стилі барокко рам мали продовжуватися в золочено-тиснених іконах, у постатях і ликах святих, у пишно декорованому їхньому одязі. Введення елементів сучасності в ікону (архітектури, інтер'єрів, одягу) з усіма підставами пов'язується з посиленням реалізму в малярстві. Але хіба позареальна сама ікона? Хіба не на Землі жили святі? Заміна атрибутики, запровадження нових стилів і засобів виразності при утвердженні в людях вічних правд Бога не тільки не перешкоджають цим правдам, а роблять їх ближчими до нас.

Український барокковий іконопис відзначається і рідкісною красою, і високою духовною силою. Він був поширений у XVII і XVIII ст. по всій Україні. У другій половині XVII і в першій половині XVIII ст. на західних землях України жили і творили два великі мистці - Іван Руткович та Йов Кондзелевич. Вони досконало володіли мовою стилю барокко і вільно застосовували цю мову в іконописному мистецтві. Незалежно один від одного вони створили (разом з помічниками та учнями) по кілька іконостасів. Узяті з щоденного життя речі вони вводили в ікони. Українізацію ликів святих вважали бажаним явищем. Незважаючи на це, ми знайдемо небагато подібних до їхніх ікон зразків іконопису в усій історії українського малярства, або хоча б рівних силою духовності, збудженості релігійних почуттів. Обидва вони застосували такі характерні для стилю барокко засоби, як тривимірна (об'ємна) масивна форма, контрасні сполучення кольорів, гру світла й тіні, напруженість, рух. На зміну статичності давніх ікон, котра виражалася в позах непорушного стояння святих, Руткович і Кондзелевич запровадили активність, зображали святих у русі, у дії. Користуються вони і прийнятими у їх час засобами психологізації, замінивши безстрастний лик - сповненим переживанням і душевного поруху. Відмовившись від площинності й елементів зворотної перспективи, притаманних старій візантійській іконі, вони передавали розгорнений углиб простір засобами лінійної та планової перспектив. У їхніх іконах чудово відчувається матеріальність речей - твердість дерева, полиск золота, м'якість складок одягу - натомість "тіней" людей і речей у класичній візантійській іконі. Лики архангелів з Богородчанського іконостасу Кондзелевича сяють красою, висвічують добротою і лагідністю. Погляди у них привітні й життєрадісні.

Відступи від грецького чи російського канону письма на Україні очевидні. Але питання полягає в тому, погано це чи добре? Знецінили ці новації іконність в іконі, чи ствердили її? Сила ікони, виражена у її духовному зв'язку з вірою у Христа, - це щось більше й вище за стиль, іконографію, за метод і засіб письма. Коли було б не так, то вся суть ікони була б зведена до набору формальних ознак. Сама ж ідея ікони (як соборності

Святого Письма, Літургії, молитви й історії Церкви) полягає в тому, що життя духу в ній не віддаляється, а зближається і сполучається з життям людини.

Ось чому усі сім періодів і стильових напрямів розвитку іконопису на українських землях мають в очах сучасних іконописців рівну цінність як сім ступенів розвитку духовності нашого народу. Поділ іконопису на класичний як єдино правдивий, і на пост-класичний (як "зіпсований" впливами), історично необґрунтований. Поділ цей підвів декого до дивного висновку, що ікона XIX-XX століть - це вже не ікона, а її подібність. На ікону XIX-XX ст. почали дивитися згори вниз, в той час як вона продовжувала розвиватися і робити свою роботу по вихованню духовності в обездуховленій людині.

Коли з другої половини XVIII ст. в мистецькому процесі терези все більше почали схилятися у бік світського мистецтва, українські мистці лишилися прихильні до ікономалювання. Академічна освіта, здобута у Петербурзі чи у Відні українськими малярами у другій половині XVIII і в XIX ст., сприяла й академізації українського ікономалювання, зміні стилів - від барокко до класицизму. Однак посилення романтичних тенденцій і тісний зв'язок професійної та народної ікони в Україні "забарвили" українську ікону світлом романтизованого серпанку. Стиль класицизму не зробив її холодною. Українські художники XIX ст. приходили до світського мистецтва часто саме від ікони. Малюючи побутові чи історичні картини, пейзажі або портрети, вони неохоче полишали ікономалювання. Кирило Головачевський, Іван Саблучок, Антін Лосенко, Дмитро Левицький, Володимир Боровиковський, Лука Долинський багато сил віддали світському мистецтву. Але мало хто знає, на жаль, що ці майстри при кінці XVIII і на початку XIX ст. створили також чудові ікони класичного письма, пройняті зворушливістю, рідкісною красою і глибокою літургічністю.

З ікономалювання народної школи прийшов у мистецтво великий Тарас Шевченко. Іван Сошенко, який зустрів молодого Шевченка у Літньому саду в Петербурзі, сам присвятив себе іконописові. Світська тематика займала у його творчості другорядне місце. У другій половині XIX ст., в якому вже панує реалістичне світське мистецтво, художники не забули ікономалювання. Микола Пимоненко допомагав своєму батькові розмальовувати іконостаси в селах Київщини. Іконописом займався Микола Мурашко. У його приватній малярській школі у Києві викладалися основи іконописання. Уродженець Харківщини, українець Ілля Ріпин створив для церкви рідного Чугуєва на Харківщині образ Миколи-Чудотворця, що рятує від страти трьох невинно засуджених людей. Великий внесок у мистецтво української ікони зробив Іван Їжакевич. Головними осередками ікономалювання залишаються монастирські малярні Української Греко-Католицької Церкви в Галичині і православні монастирі на решті території України. Монастирі - це оберігачі народних традицій українського церковного мистецтва упродовж віків. Тому ікона у XIX ст. в Україні розвивається у творчості професійних і народних мистців; у монастирських майстернях. Лише в монастирях ікона малюється по-старому, темперою. Професійні ж і народні художники перейшли на малювання олією. Поширюються і вдосконалюються різні методи репродукування ікон - через графічні техніки літографії й оліографії.

Складною і трагічною є доля українського іконопису у XX ст. На початку цього століття підноситься увага до стародавньої ікони Київської

Русі-України, а також Візантії, Балканських країн і Росії. Десятки мистців студіюють методи праці старих іконописців. Багато нових елементів у візантійський стиль української ікони внесли Петро Холодний Старший Михайло Бойчук. Тенденція повернення до візантинізму співіснує з тенденцією розвитку ренесансної, баррокової та класицистичної ікони. Усі головні стильові напрямки минулих сторіч знайшли продовжувачів у XX ст. Добрий професіоналізм українського іконопису зумовлювався тим, що провід обох українських Церков (Греко-Католицької і Православної) - Митрополит Андрей Шептицький, Патріярх і Кардинал Йосиф Сліпий, а у Православ'ї - Митрополити Василь Липківський і Микола Борецький - були знавцями ікономалювання, багато уваги приділяли творчості мистців, які прагнули малювати ікони. При всій розмаїтості стилів і індивідуальних манер, - український іконопис зберіг своє національне обличчя.

У 30-80-х роках тривав період іконоборства, якого ікона не знала від доби гоніння на ікони у Візантії у 726-842 роки. Це нове, більшовицьке іконоборство, не було таке тривале, як те середньовічне.

Але по своїй жорстокості воно перевершило його, оскільки скеровувалося таким нелюдом, як Сталін і його численні поплічники. Здавалося, що розвиткові української ікони приходить кінець. Але ікона, разом із вірними, разом із Церквою, - витримала і цей натиск. В Україні ікона поволі відроджується у другій половині XX століття.

Великий інтерес являє собою доля української ікони в українських громадах у країнах Заходу. Цікаві школи іконопису склалися в українських спільнотах Польщі й Словаччини, Югославії. У країнах Західньої Європи, США, Канаді, Аргентині, Бразилії, Австралії за останні десятиліття збудовано сотні українських храмів, що належать парафіям обох Церков. Є речі і слабші. Помітна тенденція до еклектики стилів (це ще більшою мірою відноситься до архітектури), до применшення ролі іконостасу (в окремих українських храмах він присутній лише як дві намісні ікони). Але на загал українська ікона в країнах Заходу знаходиться на піднесенні. Уже давно назріла потреба в грунтовній монографії про український іконопис країн Заходу, де сформувалася плеяда майстрів, репрезентована іменами Петра Липінського (одного із засновників іконопису в Канаді), Теодора Барана, Михайла Осінчука, Петра Холодного Молодшого, Михайла Дмитренка, Святослава Гординського, Івана й Володимира Денисенків, Петра Андрусева, Юрія Козака, Христини Дохват, Ювеналія Мокрицького, Івана Макаренка, Романа Коваля, Павла Заболотного, Степана Меуша та інших. Це іконописці яскраво вираженого синкретичного напряму письма. Модерне українське іконописання репрезентують Мирон Левицький, Юрій Новосільський, Омелян Мазурик, Ростислав Глувко та інші.

Багато лжепророків віками передрікали кінець української ікони, занепад і загибель її. А вона живе! Причини її живучості часом здаються незбагненними. Але факт є фактом. Ми можемо своїм розумом осягнути лише дві з багатьох можливих причин: ікона живе два тисячоліття у світі й одне тисячоліття - в нашому українському народі, бо сполучає в собі духовне й естетичне відчуття у їхніх найвищих показниках. Після нищень і переслідувань вона відроджується і оновлюється, мов легендарний птах Фенікс.

Знав старий священик, що за ним мають прийти, але не сподівався, що усе відбудеться так скоро. Не вронивши ні слова, пішов за ними. Всього кілька днів тому з ним розмовляв професор теології Г. Костельник, а вже наслідки тої розмови на лице. Костельник дав зрозуміти Світлінському, що краще буде, якщо він, католицький священик, підпише документ, за яким його церква стане часткою Руської православної церкви.

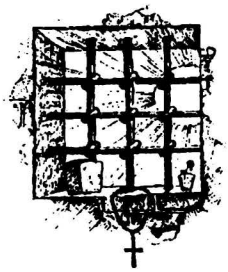

Роман Брезіцький

І СВІТЛА ДОРОГА З КУСОЧКОМ ТЕМНОГО ХЛІБА

(Закінчення. Поч. у № 3)

- Державна віра - то не віра, а політика, - стояв на своєму Світлінський. - Віра має бути вільною. Та й чим я врешті решт вам заваджаю? У нас один Бог - Ісус...

Зосин тато нашвидкуруч переодягався. Його дружина із сльозами на очах тремтячими руками в'язала вузлика чоловікові на дорогу. А солдати на чолі з Поповим перетворювали хату в звалище: викидали усе із шаф, листали і жбурляли на середину кімнати книги, зривали підлогу, розтинали подушки, рилися в посуді, білизні, верхній одежі.

Везли Зосиного тата на підводі під охороною двох автоматників. Начеб не священика похилого віку арештували, а якогось злочинця...

"Де ж ви, таточку мій, у якій камері? Я молитиму Карнаєва, щоб дав нам можливість зустрітися", - Зося не раз засинала і пробуджувалася з такими думками. Не знала вона, що роз'єднані вони з батьком лишень одною стіною, що він зовсім поруч, тільки руку простягни...

Тоді, після обшуку-погрому мати не дорахувалася чотирьох годинників, два з них - будильники, машинки для підстригання волосся, багато пер, олівців, кілька пачок папіросів, 5 кг. меду, чоловічого костюма, 12 срібних ложок, 12 срібних виделок, шести пар шкарпеток, трьох пар панчіх, двох пар мужської білизни, цукерок і трьох кусків мила до рук. Багато речей попсували.

В тюрмі одна з арештанток підказала Зосі, що домогтися зустрічі з батьком можна тільки через наглядача Ізя.

- У Ізя просіть, пані Зосю, помочі, тільки в Ізя. Він хоч і жид, але серце має добре. Помагає нам чим може. І вісточку від рідних передасть і хлібом поділиться...

Зося Світлінська так й зробила.

Одного разу серед ночі Ізьо розбудив її і провів у кабінет слідчого Карнаєва. Він зустрів її як старий знайомий. Про молитву "За католицьких священиків" не згадував. Тільки скорчив лукаву міну - зібрав, як фольгу, металеву шкіру і вдавано здивованим голосом спитав:

- Дорогая, как же ты в тюрьму попала?

- Миленький мой, а кто меня посадил? - іронічно спарирувала Зося.

- Не знаю, не знаю. Зря не садят. - отримавши облизня, невдоволено буркнув Карнаєв і відразу перейшов на інше: - Чего хотела от меня?

- Дозвольте мені зустрітися з татом.

Карнаєв удав, що задумався.

- Встречи не будет.

- Чому?

- Знаешь, твой отец очень чувствительний и легко ранимый человек. Ты разве не хочешь его поберечь? Представляешь, как он будет мучиться, если узнает, что ты тоже в тюрьме?

- Але бути в одній в'язниці і не зустрітися - то ще гірше.

- Нет, ничего не получится. Он не выдержит. Если уже дочь не хочет пожалеть отца, то, видно, придется мне.

Так Зося і повернулася ні з чим.

Минали дні, тижні. Скам'яніле тюремне світло вже не навалювалося з такою силою на повіки Зосі, як спершу. Вона звикла до нього. Пані Марія, п'ятдесятиліття жінка, яка спала обік, поділилася із Зосею кожухом. Розірвала порівну й половину віддала Світлінській. Тепер її спина не відчувала кам'яного холоду долівки. Кожушок начеб палахкотів під її спиною доброю душею цієї жінки.

Через два тижні Зосю Світлінську вдруге посеред ночі повели до слідчого Клеймйонова. На цей раз вів її Ізьо. Дорогою він повідомив Зосю, що її батько знаходиться в сусідній камері, через стіну. Ізьо таки справді був чуйною людиною. Якось навіть приніс арештанткам голки. За таке він міг поплатитися і службою і навіть власною свободою. Цими голками Зося вчила арештанток вишивати. Вона була великим майстром української вишивки.

Слідчий Клеймйонов, вкритий шинелею, лежав на старім дивані спиною до дверей. Він навіть не повернувся на Ізьове рапортування.

- Товарищ капитан, арестованная доставлена. Разрешите идти?

- Иди.

Ізьо крутнувся і вийшов.

- Ну что скажеш? - так само не обертаючись, буркнув Клеймйонов, - садись и пиши автобиографию. Бумага и чернила на столе.

Зося старанно, каліграфічним почерком виводила свою автобіографію, радіючи, що її хоч не б'ють...

До тюремної бані арештанток гнали теж серед ночі. Двічі на місяць. Миття відбувалося під улюлюкання, регіт і хамську грубість наглядачів, які зусібіч оточували голих жінок. На цім розваги тюремщиків не закінчувалися. Після екзикуції миття нагих жінок гнали коридорами, до камер. Навздогін їм клубками жбурляли одежу. І було дуже бридко серед чужих блощиць та поту шукати свої блощиці та піт...

Зося ніяк не могла збагнути чому ось уже цілий місяць мама не передає їй ніякої передачі. Усі отримували, а вона - ні, усі ділилися з нею, а їй нічим було поділітись з людьми. Та як спитаєш неньку в чім справа, коли листування з тюрми заборонене? Викликали Зосю за передачею аж в кінці лютого. І стало їй все зрозуміло: тих неньчиних передач назбирався цілий мішок. Їх просто не передавали їй. Наглядач з лукавою міною на тлустій мармизі, яку від'ів на чужих харчах, висипав усе з мішка на землю.

- Забирай, - сказав. А потім зігнувся і таким же тлустим та червоним

кулаком, як і його пика, потрощив на очах Зосі усі передані матір'ю яйця.

Лисніюча пика під час цього яєчного погрому аж сяяла од задоволення...

Зрідка в камеру до арештанток заглядав і тюремний лікар - дружина одного із слідчих. Її візити мали дещо комічну форму:

- У тебя запор? - перепитувала вона когось із арештанток і зразу виписувала "ліки": - Поменьше кушай!

або:

- У тебя понос? - Побольше кушай...

Так минали довгі дні, безконечні місяці. Зося Світлінська тілом була в тюрмі, а душею - в молитві. Молитва рятувала її від розпачу, божевілля. Вона ходила на допити десятки разів і щоразу по-новому писала-переписувала свою біографію. Вірила, що в такі хвилини коло неї стояв сам Бог: Клеймйонов ні разу не підняв на неї руки, навіть голосу не повишував. Укрившись з головою, лежав на дивані, ніколи навіть не повертався лицем до Зосі. Просто дрімав, чи може, відчував якийсь сором, знав про Зосину невинність і не хотів дивитись їй в очі. Видушував з себе тільки одну фразу:

- Сідай і пиши автобіографію...

На Великдень дівчата простелили вздовж камери рушники, виклали на них хто що мав: хто кусочок хліба, хто яйце, хто сіль, щось із солодкого, переданого з дому - і так святкували велике християнське свято. Тоді якраз чергував Ізьо. Дівчата попросили його до столу.

- Дякую, - сказав Ізьо, - сів би, дівчата, з вами, але боюся...

Отак ті рушники і пролягли світлою, стражденною доріжкою з кусочками темного хліба, мов з краплинами крові, - через усе життя Зосі Світлінської.

Випустили її через дев'ять місяців. На дорогу написали папірець "Була затримана для перевірки паспорта". Начальник тюрми, який підписував їй цей "документ", спитав:

- За что сидєла?

- Не знаю.

- Как не знаєш?

- Мабуть за те, що я католичка...

Вузькими вулицями Львова поверталася черниця Зося Світлінська до помешкання сестер Василіанок. Руде, скручене листя розбилося об асфальт. Вмерло, як усі 270 днів Зосиного життя в тюрмі. Десь у тих листочках, як і в її днях, відцвіла, віддзвеніла весна, відполовіло і схололо літо, навіки пропав золотий шматочок життя.

Сестри зустріли Зосю тепло, радісно. Але Зося скоро відчула, що ця радість якась скована, сумна, що чогось сестри не договорюють. Спитала - і страшна звістка стала над її долею: тато помер...

Тиждень тому Зосина мама привозила дочці передачу, зайшла до сестер - посиділа, поплакала, про горе своє розказала...

Тої ночі сльози і молитва переповнювали Зосині очі та вуста - і татків образ оживав в душі...

Вранці передала додому записку:

Мої Найдорожчі, Кохані Мамцю і Васильку!

Вчора, 1 жовтня, по полудни, випустили мене. Наш бідний Татко випросив мені у Бозі звільнення.

За кілька днів приїду, але мушу ще зголоситися в паспортне бюро і полатати хоч згрубша зуби, бо попсувалися трохи.

Прошу прислати мені мешти, плащик, поясок для плащика і хусточку на голову. Їсе інше маю.

Цілую руці нашій Бідній Мамці і братика Василька.

2.X.1946 р.

А через два дні мати і Василько були уже в гостях у Зосі, і радість, що побачилися і відчуття втрати найдорощої людини - батька та чоловіка - усе переплелося у сльозах. Тільки Василько сполотнілий мовчав і не плакав.

Зося повернулася до села разом з ними. Не ногами, а ранами ходила по батьковій землі - так їй боляче було, що його нема. А кожна річ ще дихала ним, кожна гілочка ще відлунювала його голосом. Ні, не може бути, що його вже нема, що він ніколи не повернеться. Він прийде, він просто пішов на службу Божу! Зося молилася і плакала, плакала і молилася. Сто разів перечитувала листа від дружини якогось Турянського Йосипа Антоновича. Цей чоловік свідчив про останні хвилини життя її татка, священика Володимира Світлінського. Повідомив свою дружину, що їм обом присудили по десять років таборів, що їх уже везли на ті муки і татко помер в дорозі, у вагоні. Бог не допустив, щоб ще й сибірські муки впали на його сиву голову. Далі Турянський повідомляв, що два охоронці винесли покійного невідомо на якій зупинці, в полі, а один з тих охоронців незабаром повернувся до вагона в одежі померлого...

"Боже, в якій ти землі лежиш, таточку?! Де могилка твоя, де твій останній прихисток? Хто скаже? Хто загоїть?"..

Зося цілими місяцями заводила над цими словами. Перечитувала всі батькові листи, відіслані матері із пересильного пункту зі Львова. Бідний, він до самої смерті не міг простити собі, що назвав мене слідчому, коли той спитав, хто надрукував кілька екземплярів молитви "За католицьких священиків". Він же просто по-людськи чесно сказав, не вбачаючи в цьому ніякої небезпеки для мене. Він же не міг навіть подумати, що за молитву можуть ув'язнити! Таточку, чого ж ти так побивався, мучив себе? Нікого ти не видав, не зрадив, ти був до кінця чесною людиною. Таточку мій, де ти, де могилка твоя, щоб я стала навколішки і помолилася за тебе?" Обливаючись слізьми, Зося читала один із найболючіших батькових листів.

Найдорожча!

"Боже, він у всіх листах такий ласкавий був до мами", - Зося витерла сльози, що затуманювали зір, не давали читати.

Найдорожча!

Несподівано нині дістав я передачу, за яку дуже дякую, особливо за молоко, яке мені дуже смакувало. Я тепер вже в іншій камері, між самими стариками, які вже не роблять мені ніякої прикрости. Кажуть, що наш транспорт старших має від'їхати коло 15 квітня. Але то не є ще певним. Тої ночі снилося мені, що я поїхав своїми кіньми до Кракова і там стрінувся з одним парахіянином, що говорив про долю Зосі. Казав, що вона принесе нині мені передачу. Але марна надія. Ту є зі мною отець із Судової Вишні, що дуже мені за зле бере мій поступок. Я і сам знаю, що не буду міг з радістю вам на очі показатися, але що пораджу. Господь Бог мене покарав, що мені відібрав розум. Всьо пропало - і моє життя і Зосі. Гірка наша доля. Нехай вас Бог має у своїй опіці. Простіть мені всі. Цілую вас усіх дуже сердечно.

Володимир.

Понеділок, 25.03.46.

Та ще не минуло й півроку. Ще рани не загоїлися, а у двері Світлінських вже знову гримала Радвлада:

- Завтра рано будемо забирати вас до Сибіру! Печіть хліб! - загундосила влада з веселою байдужістю і подалася до іншої хати з такою ж страшною звісткою. Добре, що хоч попередила. Не всім випадала така "увага". У напівсні-напівтривогах якось перемучили ніч. Зося більше переживала за матір, ніж за саме вивезення до Сибіру. Матері не здужалося, хворощі обсіли. Чи витримає вона ту довгу дорогу? Та й Василько хворобливий, не здоровий. За що ж їх знову карають?

Бліднй Василько лежав з розплющеними очима, мовчав.

О шостій ранку вантажівка з будою, забита людьми і клунками, вирушила на Львівський залізничний вокзал. Буду охоронці замкнули, а самі сіли до кабіни.

Через щілину над дверими люди ще довго бачили баню рідної церкви. Церква проводжала їх найдальше. Жінки плакали.

О восьмій військові заганяли люд у товарняки. Усе перемішалося: крики, лайки, прокльони, плач, клунки, люди. Цілий перон був запружений народом невідь-чого одірваним од рідних домівок, землі, занять.

Гола дерев'яна підлога вагонів, кілька двохярусних дерев'яних нар, піч - буржуйка в куті - от і вся обстановка вагона. Для Зосі, яка дев'ять місяців провела у в'язниці, ці умови були не такими тяжкими, як для хворої матері та брата Василя. Зося після Львівської тюрми кілька тижнів навіть не могла спати на ліжку й сидіти на кріслі. А ще їй світло мусіли світити...

Їхали-мучилися п'ятнадцять днів. За цей час встигли поїсти все що мали. Навіть поросятко дядька Михаська. Дядько Михасько був сусідом Світлінських. Всю сім'ю його забрали. Добре, що хоч встиг нашвидку заколоти порося. Зараз він поділив тушу на кусочки і зварив у казані з водою назалізній кухні-буржуйці в кутку вагона.

Дорогою багато речей Світлінських було вкрадено. В основному - харчі. Зосина мама уже ледве переносила ту їзду, не підводилася з нар.

Двічі на день начальство зупиняло поїзд десь серед безкраїх полів Росії і усіх арештантів охорона виштурхувала на двір. Відійти по потребі убік ніхто не смів. Тому оправлятися приходилося теж під наглядом, в присутності конвоїра. Ці гидкі сцени за весь час поїздки повторювалися біля тридцяти разів!

Аж на п'ятнадцятий день хитання, скрипіння, гуркотіння їзда припинилася. На дворі стояла ніч. Конвоїри поспішно переганяли люд з поїзда на вантажівки. Під час цієї біганини, коли речі на грузовики жбурлялися через борт, на купу, у Світлінських знову багато дечого пропало: Васильків костюм, чоботи, горнятко смальцю...

Так беззахисна і невинна родина українських греко-католиків опинилася у якімсь Анджеросудженську Кемеровської області у непідготованім для проживання людей барку. В тісноті, в блощицях і бруді - у цьому довгому хліві - скупчилося 250 чоловік! А кухня на весь барак - одна, і то специфічна: баняк треба запихати у діру в черені. У Світлінських такої посудини не було. Тому Зося з Васильком готували їжу на подвір'ї. Ставили банячок на дві цеглини, а внизу розкладали вогонь...

Спали, як і у вагоні, на двоярусних дерев'яних нарах, підстеливши яку-небудь одежину. Опалення ніякого не було, окрім отої одної кухні. Приміщення огрівалося хібащо теплом великої кількості людських тіл. Але ночами холод все одно холодними пучками добирався до поснулого

люду, сивим інеєм розповзався по стінах.

Там, в Анджеросудженську Василь і Зося заледве дотягнули до весни. Низенька, тендітна Зося та її хворобливий брат вивантажували вагони цементу, піску. Зосі навіть джагана впхнули в руки - рубала лід, заки не знепритомніла. Потім возили з Василем шпали на вагонетках, працювали на поверхні шахти. А мати у цей час, ледве переступаючи ногами, готувала для своїх дітей хоч яку-небудь поживу...

На початку весни більшість арештантів було відправлено до колгоспу "Кульстан". Там види робіт дещо змінилися. Зося і Василь вибирали з льохів зігнилу картоплю (і то в голодні роки!), працювали на парниках, носячи воду з тридев'ятих земель. Брат вивозив гній. А жили майже у тих умовах, що й в Анджерці. Посеред поля стояв почорнілий дерев'яний барак, в якому тиснулися шістдесят чоловік.

Платили "вивезенцям" копійки, аби з голоду не вимерли. Раба господар хоч годував, а тут...

Згодом сім'ю Світлінських і ще кілька родин влада переводить на роботу до великого робітничого селища Яі.

Спершу теж поселили в колективний барак. Точніше у напівбараknапівконюшню. Та найбільша біда крилася в тім, що коні, які мимоволі стали сусідами людей були хворими, паршивими. Через кілька днів та паршивість перекинулась на людей. Захворіли Зося, Василь і мама. Вся шкіра дуже свербіла і вкрилася струпами. Лікарі виписали якусь мазь, але біда повністю відчепилася аж тоді, коли Світлінських перевели жити до чиєїсь пустуючої хати.

Роботу Зосі дали у "Заготзерні". Брат Василь через нервове захворювання не міг працювати фізично. Мати і він фактично були на Зосиному утриманні. Та праця на новому місці і Зосі виявилася не під силу. Бригадир спонукав переносити збіжжя - і мішок повалив схудлу, маленьку черницю, придушив її своєю вагою. Ніхто не пожалів. Просто вигнали з роботи. Коли Зося прийшла за розрахунком, бухгалтерка-шовіністка репетувала:

- Не дам ни рубля! Бандеровка проклятая! Убирайся вон!..

Від голоду і, може, й смерті спасло Зосю, її брата і маму вишиття. Саме це Зосине уміння дало Світлінським той мінімум, щоб вижити. Перевіривши її здібності, начальство прийняло Зосю у свою артіль, що займалася художнім вишиттям. Ті вишиті рушники давали кусочки темного хліба. Темного і золотого...

Дев'яностолітня Софія Володимирівна Світлінська давно уже не живе у рідному селі Вишинка Велика. Нема більше такого села. Лягло під траки танків разом з хрестами на цвинтарі, де спочив цілий рід Світлінських, разом із чудовою церквою, разом із дитинством Зосі. Тепер на тім місці, де любило, співало і молилося Богу мальовниче село Вишинка Велика - танкодром. Гримучий, смердючий! Де ті пахучі липи, що гомоніли солодкими бджолиними голосами, де велика дідусева пасіка? Нема. Навіть могили роздерті гусеницями танків.

Через шість років після повернення із Сибіру помер брат Василь. А ще через п'ять - мама...

Дев'яностолітня черниця Світлінська здригається од будь-якого різкого стуку дверима , гуркоту, удару за вікном, скреготу од пересування крісла. Її кров отруєна страхом арешту, тюрми, Голгофою Сибіру. Життя іноді різко розбуджує в ній той страх.

Ось недавно, у вісімдесят восьмім, відвідувала вона двох сестер-чер-

ниць у Львові. Сиділи за столом. То якраз був час вечірньої молитви. Хтось подзвонив у двері. Черниця-господиня відчинила. На порозі стояли троє міліціонерів.

- Що тут за збіговисько таке?! - пихато, з викликом сказав один із них.

Черниці перелякалися. Міліціонери сновигали по квартирі, заглядаючи в усі кутки, обмацували все підряд. Видно, їм подобався вираз переляку на лицях стареньких згорблених черниць.

- А ти хто така, бабуля, га? - гаркнув до Світлінської один із "блюстителів".

Бідній Софії Володимирівні начеб все обірвалося всередині. Не хотіла називати свого прізвища, але давно пережитий страх пробудився знову, скував її волю. Вона не пам'ятала інших прізвищ! Вона нічого не пам'ятала! Вмить випалила своє прізвище, місце проживання, мету приїзду...

Це за словами господині квартири був "сороковий нальот тих варварів-міліціянтів" за один 1988 рік! Після таких нальотів у неї пропадали цінні книжки, видані в Римі, Канаді, США. Ясна річ, не для читання, а для продажу "прилипали" до руб блюстителів релігійні книги...

Одна із кімнат хати черниці Світлінської - мініатюрна церква із своїм мініатюрним вівтарем, п'ятьма чудовими іконами. Серед них - великий графічний образ Ісуса Христа - перлина церковці. Тут завше багато квітів і тиші...

Є у душі дев'яностолітньої Світлінської мудра, незнищенна сила, якої навіть той вселенський страх не міг паралізувати, знищити. То - віра. Нею жила і дихала. В ній своє щастя вистраждала.

А вишиття і досі не сходить з її рук, нагадуючи про світлі рушники і темні кусочки хліба...

РЕДКОЛЕГІЯ "МІСІОНАРЯ" З НАГОДИ 100-РІЧЧЯ ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ ВІТАЄ СЕТРУ ГЕНЕРАЛЬНУ НАСТОЯТЕЛЬКУ ФРАНЦІШКУ БИБЛІВ, ГЕНЕРАЛЬНУ УПРАВУ ТА ВСІХ СЕСТЕР ЗГРОМАДЖЕННЯ.
БАЖАЄМО ЩЕДРИХ БОЖИХ ЛАСК, БОЖОГО БЛАГОСЛОВЕННЯ ТА ХАРИЗМ СВЯТОГО ДУХА.

ВІДРОДЖЕННЯ СТУДИТСЬКОГО ЧЕРНЕЦТВА В УКРАЇНІ

Звершилося Господнє чудо - воскресла наша Церква. Відновлюються зруйновані храми, монастирі, люди поволі починають усвідомлювати, що можна вільно, без страху, ходити на богослуження, відкрито признаватися до своєї віри. Щораз частіше на вулицях древнього Львова зустрічаються люди в чернечому вбранні - монахи різних чинів і згромаджень. Привертають до себе увагу ченці та черниці, що ніби зійшли з давніх візантійських ікон. Це - монахи, які живуть чернечим уставом св. Теодора Студита, принесеним до Київської лаври з Греції св. Антонієм Печерським. Називають себе ці ченці монахами Студійського Уставу, або просто - студитами.

Дев'ятдесят років тому Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький відновив у нашій Церкві чернецтво Студійського Уставу. У 1904 р. він, як Архімандрит Студитів, побудував перший монастир у Скнилові біля Львова, а в 1906 р. написав "Типікон" "...синам своїм і браттям монахам, живучим в постничестві під уставом Студитським". Галицький єпископат прийняв і затвердив цей Типікон на своїй конференції у Перемишлі 30 жовтня 1906 р.

У 1909 р. постав у Львові монастир Студитів на вул. Петра Скарги, біля собору св. Юра. Там зібрано велику бібліотеку - "Студіон" - головним чином, твори про християнство східного обряду.

Під час І світової війни Скнилівську лавру було зруйновано, всіх монахів, яких не змобілізували на війну, заарештовано за доносом польського офіцера і вивезено до концтаборів. Тим, кому пізніше вдалося повернутися до Галичини, Митрополит Андрей передав Унівську лавру Успення Матері Божої.

З того часу почався розквіт Студитських монастирів у Західній Україні. У 1924 р. на свято Покрови Божої Матері в селі Якторів, недалеко від Унева, був посвячений жіночий студитський монастир. Невдовзі черниці-студитки вже мали вісім монаших домів по всій Галичині, з матірним домом у селі Якторові. У 1938 р. в отців-студитів у Галичині були дві лаври - в Уневі й у Львові на Чернечій горі, два монастирі - у Львові та Зарваниці, один скит у Підлютому та парохіальний дім у Коростові.

Поза Львівською архієпархією були доми на Лемківщині, в Дорі, у Карпатах, у Хуторах Мерлінських та в Ольпені.

Заняття студитів залежало від їхніх особистих обдарувань, від потреб і можливостей. Доба монаха-студита поділена на 3 частини: 8 годин молитви, 8 - роботи і 8 - відпочинку. Молитва, праця, харчування і відпочинок чергуються, як і в кожної людини.

Деякі ченці-студити займалися рільництвом, господарською працею, інші - ремісничою діяльністю, ще інші опікувалися сиротами. Дехто вивчав богословію у Львові та в Римі, дехто вчився іконопису. Кілька ченців займалися місійною працею на Підляшші й на Поліссі.

Сестри-студитки опікувалися дітьми-сиротами, при їхніх монастирях було два сиротинці на 30 дітей, провадили дитячі садочки, катехизували

дітей, працювали медсестрами в лічницях, займалися господарською діяльністю.

У 1939 р. студити писали у своєму журналику "Ясна путь": "Ми повинні оглядатися, шукати, цінити, любити і у себе впроваджувати все те, що передане нам Отцями, що взято зі старинних передань східного монашества, що забуте і затрачене, а що нашій аскезі і зовнішньому виглядові наших домів надає знам'я старинного монашества, такого, яке було в давніх віках на Русі-Україні і у цілій Східній Церкві, тоді ще злученій із Римом".

Митрополит Андрей до кінця життя залишався духовним батьком студитських монахів. Практичний провід знаходився в руках його брата Казимира, який за прикладом Андрея повернувся до української Церкви і став студитським монахом під ім'ям Климентія.

Друга світова війна перервала розвиток Студитського чернецтва в Україні. Одних ченців заарештували, інші загинули як мученики. Можна сміливо сказати, що монахи-студити разом з усім українським народом перенесли страхіття німецької окупації, сталінських репресій та переслідувань на західноукраїнських землях.

Під час німецької окупації сестри-студитки врятували від неминучої смерті чимало єврейських дітей. Одна єврейська дівчина відчула Божий поклик і прийняла чернечий постриг.

Після злопам'ятного 1946 р. були насильно розігнані та знищені всі монастирі на території Галичини. У Святоуспенській лаврі в Уневі було влаштовано концтабір для католицького духовенства, яке не визнало російського православ'я. Пізніше в цьому приміщенні організували притулок для старих людей. У цей притулок потрапило близько 10 старих немічних монахів, там вони і померли.

У 1947 р. заарештовано архімандрита Климентія Шептицького, засуджено на 25 років і вивезено в страшну Володимирську тюрму, де він перебував до смерті. Ігуменю Йосифу Вітер (1904 - 1988) засуджено на 30 років заслання.

Студійську родину очолив архімандрит Никанор (Микола Дейнега, 1907-1982).

Сім місяців провів він у тюрмі під слідством, і тільки через важку хворобу легенів був звільнений. Деякий час переховувався, проживав то в Якторові, то в родини, а з 1954 р. - постійно у Львові.

Умови праці архімандрита Никанора були неймовірно важкі. Доля розсіяла ченців та черниць по різних місцевостях, вони змушені були працювати на різноманітних роботах. Архімандрит, як добрий батько, відвідував усіх по черзі. Підтримував на дусі, навчав, як у таких страшних умовах боротися за монашу досконалість.

Після смерті о. Никонора Архимандритом студитів став о. Юрій (Іван Макар, 1912-1990), а настоятелем отців-студитів - о. Юліан (Юрій Вороновський, нар.1936). З 1985. о. Юліан став ігуменом. 30 вересня 1986 р. він висвячений Архиєпископом Володимиром Стернюком на єпископа-помічника Львівської архієпархії, а після смерті о. Юрія став архімандритом студитів. Родину сестер-студиток до 1988 р. очолювала Йосифа Вітер, а після її смерті ігуменею стала с. Анатолія (Анна Івашків, 1957 р.)

Ігуменом ченців-студитів є зараз о. Севастіян (Степан Дмитрук, 1955 р.н.).

Воєнні лихоліття закинули невелику групу монахів-студитів у Західну Європу, а відтак - до Канади. Там вони поселились у місті Вудсток, Онта-

ріо, де проживають до сьогодні. У 1967 р. збудували власну церкву і монастир, проводять господарство, в основному, займаються пасікою.

У 1964 р. стараннями Патріарха Йосифа Сліпого відбулося відкриття та урочисте посвячення нового монастиря св. Теодора Студита в Римі. Його названо "Студіоном", як колись монастир на вул. Петра Скарги у Львові. Монахи "Студіону" займаються іконописом, науковою працею, друкарством та господарством. Створено нову обитель в Амариці, де монахи обслуговують парохію св. Миколая в Пассаїку, біля Нью-Йорку.

У 1978 р. Блаженніший Патріарх Йосиф з нагоди благословення на архімандрита студитів поза Україною о. Любомира Гузара, видав окреме послання, в якому пригадує основні обов'язки студитських монахів в Українській Католицькій Церкві: "Перший обов'язок усіх монахів, серед будь-яких обставин - це життя молитви, життя святе, життя, понад усе інше посвячене Богові". Коли ченці ведуть молитовне життя у злуці з Богом, вони стягають на цілий народ Боже благословення. Тому "було б великою благодаттю для наших поселень, якби в кожній єпархії вдалося розвинути хоч один монастир студитського уставу... Монастирі повинні бути також лучником нашої сучасності з славним минулим. Наше минуле... мусить дальше жити як дійсне, живе і творче передання. Наша традиція, зокрема, її Літургія, це не музейна вартість, але велика і живуча та життєдайна сила. Вдержати її чинною - це також одне із завдань українських Студитських монахів".

Оживає, відновлюється чернече життя в Україні. Відновлюють свою діяльність і ченці-студити. У Львові, на вулиці Митній, 22, знаходится обитель отців-студитів і монастирська церква св. Архістратига Михаїла. У Шевченківському Гаю діє лавра св. Івана Хрестителя, втішається прегарними стародавніми мелодіями богослужень перлина бойківської архітектури - церква з села Кривки, яку Слуга Божий Митрополит Андрей перевіз для студитів у 30-х роках. Незадовго має відновити свою діячльність і Святоуспенська Унівська лавра. На вул. Вічевій, 2, у Львові поселилися сестри-студитки, відновлюються жіночі монаші доми в с. Яктирові, Тернополі, Яремчі... До монастирів зголошується багато молодих людей, які отримали особливий Божий дар - покликання до монашого життя.

Усім, хто почує Господні слова: "Іди за мною!", хто вирішить прямувати до досконалості в монастирях Студійського Уставу, повідомляємо адреси, куди можна звернутися:

Львів, вул. Митна, 22. Тел. 72-69-55 - монастир отців-студитів.

Львів, вул. Вічева, 2. Тел. 74-41-52 - монастир сестер-студиток.

Монахи і монахині студійського Уставу просять молитись за добрі покликання до монашого стану!

с.Венедикта, студитка
(Василина Щурат-Глуха).

"ПУСТІТЬ ДІТЕЙ ПРИХОДИТИ ДО МЕНЕ..."

(Лука 6:19)

Великий дар незалежності отримав від Бога наш народ. Впали тяжкі кайдани безбожництва й неволі, відкрилася нова сторінка історії - прийшов час молитов і жертвенної праці. Відроджується й піднімається з руїн наша Церква і, як добра Мати, хоча і знесилена, але жива, простягає руку допомоги своїм дітям, рятуючи їх від духовного зубожіння та засаджуючи євангельську науку в їхніх серцях. Місії, проповіді, катехизування дітей, молоді, дорослих стають доброю прикметою нових Божих часів, вирішальним чинником у вихованні морально-здорового покоління, у відродженні рідної Церкви. На залишках руїн економічного, культурного та релігійного спустошення проростають ніжні пагінці нового життя, засвідчуючи присутність Спасителя, всемогутнього Творця, Його безмірну любов. Повсякчас переконуємося, що Бог перемагає завжди і у всіх обставинах, зміцнюючи нашу віру. Віра Христова, поставлена на першому місці в серцях людей, дає їм порозуміння, силу і єдність, необхідні для досягнення кінцевої мети. З Віри постає Надія і Любов, усі чесноти й здобутки. Від сотворення світу Бог Отець розклав усі стежини і дороги нашого життя до найменших подробиць, послав для нашого відкуплення Свого Сина улюбленого. Ісус чекає на нас. Він завжди готовий до нас промовляти. Він приготував нас до зустрічі з Собою через єпископів, священиків, ченців та черниць, катехитів. Христос мешкає серед нас, хоче нам служити, очікує нас із серцем, повним найліпших прагнень, бажає допомогти; потішити у смутку, кріпити силою, яка всіх оздоровляє, лікувати наші душі для життя вічного.

Навчаючи та лікуючи людей, творячи чуда, Ісус з особливою любов'ю ставився до дітей, благословив їх, кажучи до апостолів: "Пустіть дітей приходити до мене, не бороніть їм: таких бо є Царство Небесне" (Лука 6:19). Діти, нагороджені природною щирістю та довірливістю, з чистим серцем здатні зрозуміти і виконати все, що потрібно, щоб увійти до Царства Божого - пізнати Божу волю та її виконати. Ісус бажає, щоби виховання дітей, шкільної молоді відбувалося під Його проводом, в Його Божій науці. Сам Ісус є найкращим прикладом для дітей та молоді в усіх чеснотах. В Христі знаходимо всі найвищі ідеали, до яких прагне людське серце.

Перша зустріч з Євхаристійним Христом - велика радість, важлива подія у житті дитини, яка шукає Бога. Одна із таких зустрічей відбулася квітневого сонячного ранку п'ятої неділі Великого Посту в парафії Свято-Онуфріївської церкви Василіян у Львові. Очистивши свої душі в св. Сповіді, дівчатка у білих суконках з міртовими віночками на головках, хлопчики у вишиванках уважно слухали на Службі Божій повчальну проповідь отця протоігумена В. Мендруня, ЧСВВ, який заохочував дітей збе-

регти на ціле життя любов до Євхаристійного Ісуса, виконувати Божі Заповіді, шанувати родичів, учителів, любити ближніх, молитися за них, за рідну Церкву, за священиків, за весь український народ у цілому світі.

Зворушливим було привітальне слово до дітей с. Діогени Галини Терешкевич, СНДМ, яка звернулася до малих христових лицарів, кажучи: "Переживаємо радість велику - живий Христос між нами!" На пам'ять про цю урочисту подію діти з рук с. Діогени отримали образочки, вервиці, молитовнички. Більше, ніж півроку готувала с. Діогена дітей до цієї урочистої події - Першої Сповіді та Першого св. Причастя. Терпеливо навчала їх правд святої віри, біблійних історій Старого та Нового Завіту, Заповідей Божих, прищеплювала дітям чесноти послуху, любові до ближнього, мужності, мудрості; вчила бути щирими, добрими, милосердними, молитися за всіх, хто потребує молитви. Заняття супроводжувалися вивченням молитов, релігійних пісень та віршів. Вона вчила любити Пресвяту Богородицю та молитися до Неї. Усі, хто мав нагоду слухати і вивчати Божу науку на заняттях з катехизму, складають щиру подяку у вірші під назвою "На славу Богові" -

О, преподобная Сестрице,
Нехай Господь віддячить Вам
За Вашу працю, добре серце,
За Боже Слово школярам.

Ви нас навчали терпеливо
Молитись Богові, святим.
І ось настало добре жниво -
Втішайтесь лицарством малим.

У день закінчення науки
Ти, наше серденько, радій!
До Бога зносимо ми руки
У цій церковці пресвятій.

Складаєм Господу присягу
На вірність, послух і любов.
Ми збережем в душі відвагу -
Нас відкупила Божа Кров.

У нас страху не має бути!
Не станемо знаряддям зла.
Бо з нами Бог! Радійте люди!
Бо наша віра нас спасла!

Благословенна мить оця.
Ми твердо вірим: Бог між нами!
Тож відчинім Йому серця
І наших душ міцнії брами!

Н. ГРИВНАК

о. Василь Ковбич, ЧСВВ

КОРОТКА ІСТОРІЯ "МІСІОНАРЯ"

"Місіонар Пресвятого Ісусового Серця" почав виходити з 1 травня 1897 р., від самого свого початку він висилався читачам не з Жовкви де друкувався, а з Львова.

Характерною прикметою цього часопису була популярна, греко-католицька релігійність та постійний вияв прихильности і любови до читачів. Таким чином, від самого свого початку "Місіонар" здобув для себе прихильність багатьох людей, значно впливаючи на релігійне і церковне життя народу. Доказом цього є постійний зріст передплатників, як також те, що у великій мірі цей часопис спричинився до успішної збірки по всьому краю на будову нової церкви Пресвятого Серця Христового в Жовкві 1907 року. Також церковна влада, єпископи схвально відзивалися про нього і поручали його до читання своїм вірним.

У різних рекламках "Місіонаря" та деяких статтях стверджується, що це найпопулярніший часопис в Галичині, що він повинен заходити в кожну греко-католицьку родину. В 1939 році друкувалося майже 50.000 примірників "Місіонаря". Ось свідчить про нього Календар "Місіонаря": "Всім знаний та всіма улюблений часопис-місячник, для членів Апостольства Молитви та й для всіх добрих українців-католиків. З новим 1939 роком починає він 42-ий рік свого існування й праці для Бога, Церкви й народу. Один тільки Господь може счислити скільки душ здобув він для Божого царства! Скільки сліз він обтер за той довгий час свого існування! Але з болем серця треба сказати, що багато наших людей ще не знає, ані не читає "Місіонаря". Є у нас понад 20.000 членів Апостольства Молитви, але навіть одна четвертина не передплачує "Місіонаря", - часопису, посвяченого пізнанню і почитанню Ісусового Серця... Чому це так?!" Однак тут можемо сказати, що число передплатників не відповідало числу читачів, бо в дійсності кожен примірник часопису був призначений не тільки для однієї родини, але й для сусідів, односельчан; та й навіть висилали декілька примірників "Місіонаря" на ціле село.

З початком першої світової війни видання "Місіонаря" після 7 числа в 1914 році перервано. Відновлено видання щойно з початком 1915 року в Загребі, де його редактором був о.Іван Пришляк, ЧСВВ. Тут "Місіонар" друкувався протягом цілого 1915 року. Від січня 1916 року було знову відновлено видання "Місіонаря", але вже в Жовкві, та й то серед тяжких післявоєнних труднощів, з грудня 1918 р. до січня 1920 р. він мусів "замовкнути".

З 1903 по 1914 рр. виходив "Місіонарчик" для дітей, котрий був дуже добрим підходом до дитини. В ньому крім різних релігійних статтей поміщувались оповідання для дітей, загадки, т.зв. "смішний кутик" та листи, що їх писали діти до свого журналика.

Далі буде.

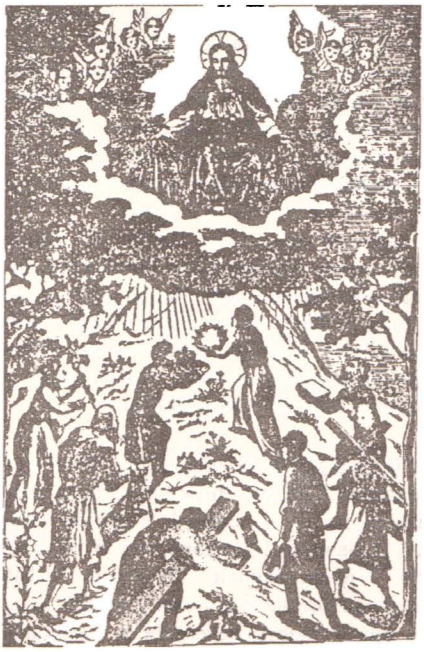

Складаю найщирішу подяку Найсвятішому Серцю Христовому за уділення всяких ласк, як душевних, так і природних з цілого мого життя. За всі радості і сльози, за проміння щастя і бурі неповодження, за благословення і за ліс хрестів, - за все, бо всякий дар походить від Отця світла!

Моє життя, то ланцюг пребагатої милості Божої над мною і моїми рідними.

В особливіший спосіб хочу подякувати за цілковите оздоровлення, коли після тяжкої операції на щитовидну залозу в 1986 р. (році Чорнобильської трагедії), лікарі при поставленому діагнозі "рак" врочили мені 1-1,5 місяців життя. В такому стані я відвідала чудотворні місця Пречистої Діви Марії: Гошів, Зарваницю, Грушів, Кристинопіль, Биличі, молилася і склала обітницю Матері Божій, що як настане час і нагода, складу прилюдну подяку за повернене здоров'я і ласки. І добрий Бог поміг: Господня сила підвела мене з постелі болю, - я отримала цілковите здоров'я. Благословення в науці для дітей забезпечили мої молитви до Найсвятішого Серця Ісуса і Марії у дев'ятницях.

Тож нехай будуть пізнані, люблені, возвеличені і прославлені Найсвятіші Серця Ісуса і Марії по всьому світі тепер, і на віки вічні.

Поручаю всім звертатися в хворобах, нещастях і терпіннях до Ісуса і Марії, - вони нікого не опустять!

Перепрошую Найсвятіше Серце Ісуса і Непорочне Серце Пречистої Діви Марії, що затрималася з подякою.

Величко Галина
с. Жвирка, Сокальського р-ну,
Львівської обл.

Від редакції: Дякуємо Шановній п. Галині за гарного листа, першого листа в цій рубриці. Ми й надалі будемо публікувати подячні листи наших шановних Читачів, за отримані ласки від Бога. Просимо всіх, хто протягом свого життя в чудесний спосіб отримав ласки оздоровлення, потіхи, скріплення, помочі і т. п. писати нам свої листи, щоб в такий спосіб прославилась сила, любов і доброта Найсвятішого Христового Серця.

11 липня 1992 р., Вселенський Архиєрей Іван Павло II, приймаючи вірчі грамоти Казіса Лозорайтіса, посла Литви перед Апостольським Престолом, заявив: "На знак цінування і пошани, які маю до Литви та до інших Балтійських країн, географічно зближених, які зазнали одинакових досвідів, використовую цю нагоду, пред'явлення вірчих грамот, щоб повідомити, що радо приймаю запрошення церковної і цивільної влади відвідати ці три країни. Отож, якщо Бог дозволить, у вересні 1993 року сподіваюсь відбути апостольські відвідини Литви, Латвії і Естонії".

У неділю, 14 червня 1992 року Святійший Отець Іван Павло II висвятив 49 нових священиків, які походять з вісімнадцятьох країн п'ятьох континентів. Як відомо, цього року Папа видав окремий Апостольський докаумент під заголовком "Пастирів дам вам", тому висвячення нових священиків має особливе значення. "Ви сьогодні прийняли святу тайну Священства, - сказав Папа до новоєреїв, - добре знаєте, що кожному з вас дано владу над таїнственним Тілом Христа. Ви матимете частку в Жертві Відкуплення, в якій Божий Син приніс себе в жертву небесному Отцеві, як єдиний Священик нового і вічного союзу між Богом і людством. Ви знаєте, що, ставши священиками, ви будете приносити безкровну жертву в імені Ісуса Христа."

Між нововисвяченими священиками був і український василіянин, Андрій Коропецький з Аргентини. Він народився в 1968 р., філософські студії закінчив у Вищій семінарії Отців Василіян у Куритибі, Бразилія, теологію вивчав у Папському Факультеті св. Ансельма у Римі. Тепер є студентом Місіологічного факультету при Папському Григорянському Університеті.

Бажаємо о. Андрієві многих літ та щедрих Божих ласк

Після вдалої операції на доброякісну пухлину кишечника, яка була проведена 15.07.1992 вроку, Папа Іван Павло II на короткий час зміг встати з ліжка. Післяопераційний період, згідно з медичними бюлетенями проходить добре. Зі всього світу до Папи надходять тисячі телеграм та побажань швидкого одужання, католики всього світу моляться за здоров'я Папи.

Відвідав лікарню ім. Джамеллі і Глава нашої Церкви Блаженніший Верховний Архиєпископ і Митрополит, Кардинал Мирослав Іван Любачівський. Глава УГКЦ звернувся до всіх українців католиків молитися за здоров'я Святішого Отця, - особливішого приятеля і опікуна нашої Церкви

В Римі з 21.06. до 05.07.1992 р. відбулася Генеральна Капітула Чину Святого Василія Великого, на яку з'їхались 34 Капітульні Отці з 8 Провінцій, 2 Містопровінцій та делегатур, - представники 569 ченців ЧСВВ. Вперше за останніх 60 років у роботі Капітули брала участь делегація з Галицької Провінції ЧСВВ. генеральна Капітула обрала нову Генеральну Курію в склад якої увійшли: Всесвітл. о.Ісидор Патрило - Протоархимандрит, Впр. о.Атаназій Пекар - Генеральний Протоконсультор і Адмонітор, Впр. о.Северіян Якимишин - Генеральний Консультор і Ген. Економ, Впр. о.Елевтерій Дмитрів - Генеральний Консультор та Впр. о.Віктор Батіг, який представлятиме нашу Галицьку Провінцію ЧСВВ.

У своєму слові до співбратів у Чині Капітульні Отці пишуть: "У концепції нашого святого Отця Василія Великого монашество має служити актуальним потребам Церкви. монах повинен бути "воїном" на службі Христа і Його Святої Церкви".

01.07.1992 р. Капітульні Отці були на приватній авдієнції у Папи Івана Павла II та співслужили разом з Його Святістю св. Літургію.

Радіо "ВОСКРЕСІННЯ"

Дорогі Брати і Сестри!

Запрошуємо вас слухати релігійно-культурні програми греко-католицького радіо "ВОСКРЕСІННЯ" із Львова:

Щоденно: з вівторка до п'ятниці о 19.30 год.
В неділю о 18.00 год.

У діапазоні 320.8 м.
В понеділок і суботу о 14.00 год.

у діапазоні 4.35 м.

На хвилях радіо "ВОСКРЕСІННЯ" до Вашої уваги актуальні теми: філософія, євангелізація, проблеми моралі, музика, мистецтво.

ДЛЯ ДУХОВНОЇ ПОЖИВИ

Оце Мати Твоя
о.М.М. Іванів, ЧСВВ

Ясна Гора в Гошеві
о. М.М. Фирда, ЧСВВ

Історія церкви
о. В. Зінко, ЧСВВ

Історія України
о.Т. Кострyба.

ж-л "Світло"
Канада 1992 р.

ВІД РЕДАКЦІЇ: Шановні читачі! Вище згадану релігійну літературу Ви можете придбати у Василіянських монастирях, а також у нашому монастирському кіоску.

МІСІОНАР
ПРЕСВЯТОГО ІСУСОВОГО СЕРЦЯ

Український католицький місячник

Видають ОО. Василіяни

Редколегія:

о. Теодозій Янків, ЧСВВ (головний редактор)
о. Йосафат Глуховецький, ЧСВВ (співредактор).

о. Дам'ян Богун, ЧСВВ,
о. Маркіян Когут, ЧСВВ
о. Григорій Планчак, ЧСВВ

У праці над номером допомагали:

Мар'ян Лозинський,
Михайло Присяжний,
Ольга Федик.

Адреса редакції:

м. Львів, 290019
вул. Б. Хмельницького, 36
Святоонуфріївський монастир оо. Василіян
тел. 72-95-69.

Реєстраційне свідоцтво ЛВ - № 122

Підп. до друку 01.09.92. Формат 70x100/16. Друк офс. Папір письм. № 1. Ум. друк. арк. 5,2. Тираж 10000. Зам. 1888.

Віддруковано з готових діапозитивів у Жовківській книжковій друкарні, 292310, Жовква, Львівської обл., вул. Василіанська, 8.

ЗМІСТ

Намірення Апостольства молитви на вересень 2, 5
Шляхи пізнання Бога 3
о. Діонісій Ляхович, ЧСВВ
Ісус Христос - наш Господь Бог і Спаситель 6
о. Василь Дрібненький, ЧСВВ
Апостольство Молитви 8
о. Тарас Олійник, ЧСВВ
Папа Іван Павло II повчає 9
За кого люди мають сина Чоловічого ... 10
З думою про Церкву Божу і Церкву українську 11
Оксана Гайова
Перші місіонарі Пресвятого Ісусового Серця 17
о. Дам'ян Богун, ЧСВВ
Василіяни-Василіянки 18
о. Дам'ян Богун, ЧСВВ
Благословляю сутнє на землі 21
о. Йосафат Глуховецький, ЧСВВ
Історичне підгрунтя переслідування Церкви Москвою 23
Гр. Лужницький
Про українську ікону 27
Дмитро Степовик, д-р мистецтвознавства
І світла дорога з кусочком темного хліба 32
Роман Брезіцький
Відродження Студитського чернецтва в Україні 39
с. Венедикта Щурат-Глуха
Пустіть дітей приходити до мене 42
Н. Гривнак
Коротка історія "Місіонаря" 44
о. Василь Ковбич, ЧСВВ
Подяки за вислухані молитви 45
Інформаційна мозаїка 46

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції.

● Редакція застерігає собі право виправляти мову і скорочувати надіслані матеріали.